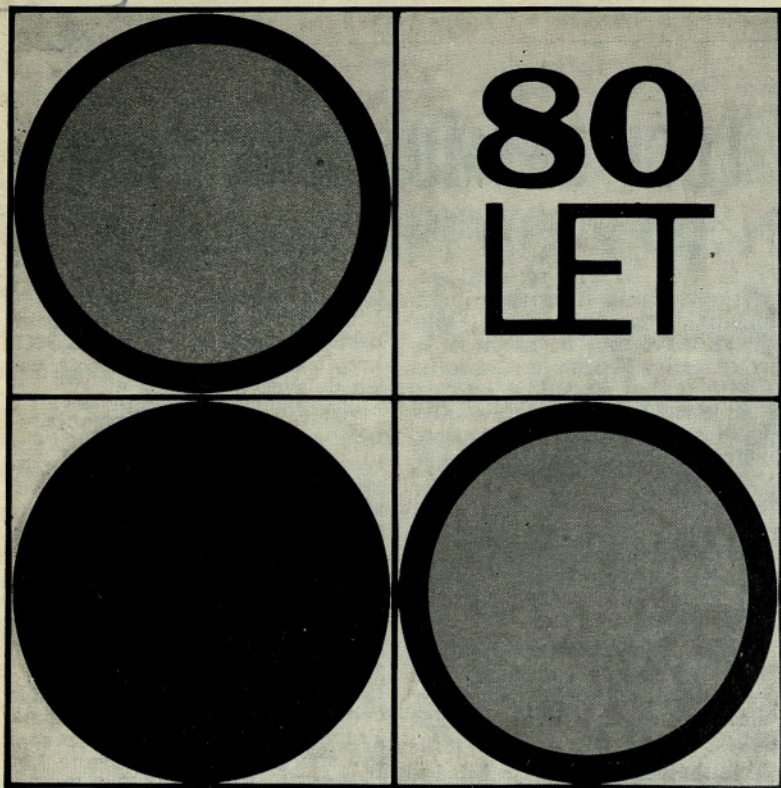

STUDIJSKA
KNJIŽNICA
V CELJU

PROSLAVA 80 - LETNICE V MESTNEM PARKU

VABIMO OBČANE CELJA, DELAVCE
CELJSKIH KOLEKTIVOV, DELAVCE IZ
ZP ISKRA IN VSE ČLANE NAŠEGA KO-
LEKTIVA TER NJIHOVE SVOJCE, DA SE
UDELEŽE TE VELIKE PRIREDITVE.

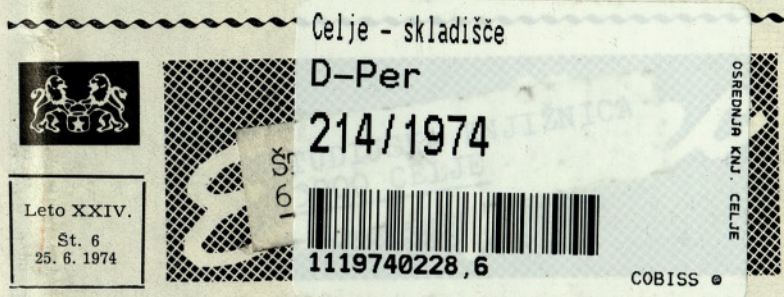
CENTRALNA PROSLAVA 80-LETNICE
EMO BO V ČETRTEK, 4. JULIJA NA DAN
BORCA OB 10. URI V MESTNEM PARKU.
NA PROSLAVI BO GOVORIL PREDSED-
NIK IZVRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE
TOV. ANDREJ MARINC.

PO KONČANEM KULTURNEM PRO-
GRAMU BO LJUDSKO RAJANJE, DELI-
TEV PARTIZANSKEGA GOLAŽA IN PRI-
JATELJSKI SPREJEMI TER RAZGOVORI
MED DELAVCI IN NJIHOVIMI GOSTI.

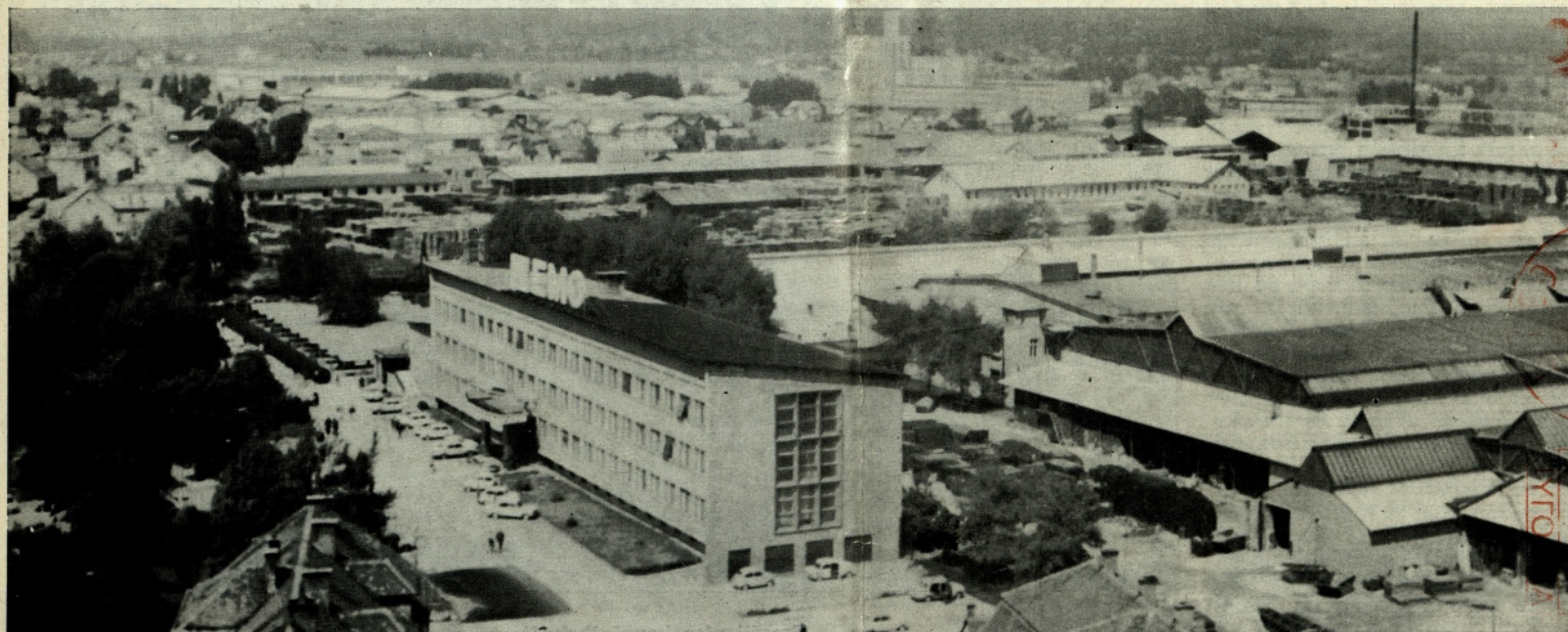
POZDRAV NAŠIM GOSTOM

Člani kolektiva EMO pozdravljamo vse
udeležence proslave naše 80-letnice.
Iskren, tovariški in prijateljski pozdrav
naj velja vsem delavcem ZP Iskra, našim
poslovnim partnerjem in prijateljem,
delavcem celjskih kolektivov, borcem
NOV, naši mladini in vsem občanom me-
sta Celja in okolice.

Želimo, da bi se na naši proslavi pri-
jetno počutili, saj je to praznovanje na
Dan borca posvečeno spominu vseh ti-
stih, ki so se bojevali in zmagali v boju
za svobodo delovnih ljudi. V tem boju
se je skovalo bratstvo in enotnost naših
narodov. Iz njega je izšlo naše samo-
upravljanje in naša samoupravna druž-
bena ureditev.

GLASILO DELOVNE SKUPNOSTI EMO CELJE

EMO
23. VII. 74
JUGOSLAVIJA
00410
YTO

NAŠE SAMOUPRAVLJANJE V LUČI OSEMDESETLETNICE

Letos poteka osemdeset let odkar je prvih deset delavcev postavilo temelje za nadaljnji razvoj naše tovarne. Iz male emajlirnice se je postopoma razvila sedanja tovarna, ki je v svoji zgodovini spreminjala ime, dokler ni pred leti dobila ime EMO — emajlirnica — metalna industrija in orodjarna. Tako ime je narekoval njen razvoj in morda bo ta v prihodnosti zahteval ponovno spremembo imena.

Toda pustimo ime ob strani, kajti to, čeprav nam mnogo pomeni, nam nikdar ne pomeni toliko kot ljudje, ki so delali in še delajo v tovarni, ljudje, ki so jo ustvarili in osvobodili. Osvobodili so sebe in njo izpod kapitalističnega jarma. Začeli so ustvarjati in ustvarjajov njej sebi in prihodnjim generacijam nov svet, svet svobodnega delovnega človeka.

nobenega izboljšanja neznosnih življenjskih razmer. Več kot polovica delavcev je bila odpuščenih.

Tik pred prvo svetovno vojno so si slovenski delavci priborili nekaj pravic, vendar delavci tovarne niso imeli prav nič od tega.

Zgodovinski viri jasno kažejo, da so se zlasti v letih 1912 do 1914 delavci hitro menjavali. Na izpraznjena delovna mesta je pri-

rala časopise »Narodna politika« in »Jutro«.

Leta 1923 so bili zgrajeni nekateri novi objekti in pogonske naprave. Organizirana je bila nova proizvodnja in začel se je izvoz zlasti v Bolgarijo, Grčijo in Turčijo. Takoj naslednje leto pa se je začela proizvodnja radiatorjev za centralno kurjavo, pokositrane posode ter higienskih in sanitarnih izdelkov.

Bogat asortiman različnih emajliranih in drugih izdelkov je vzbudil veliko zanimanje kupcev je inozemstvu. Izvoz izdelkov se je močno razmahnil v države Srednjega vzhoda.

Do leta 1930 je tovarna zgradila veliko število novih objektov kot so skladišča, delavnice, garaže in nekaj zgradb za stanovanja delavcev.

V letih 1932 do 1936 je bil dosežen največji razmah proizvodnje. Takrat je znašala dnevna proizvodnja 20.000 kg izdelkov, zaposlenih delavcev pa je bilo 2.000.

Čeprav je imela tovarna ogromne dobičke in se je tako hitro razvijala, se položaj delavstva po prvi svetovni vojni ni prav nič izboljšal. Že leta 1922 se je delavstvo znašlo v nemogočem položaju. Revščina zaradi nizkih mezd je vedno bolj naraščala. Zaradi tega se je delavstvo odločilo za stavko, ki je trajala od 8. aprila do 6. junija 1922 leta. Vse delavstvo Slovenije je takrat podprlo naše stavkujoče delavce. Delavci so zahtevali zvišanje mezd za trideset procentov, priznanje sindikata in delavskih zaupnikov za zakonite predstavnike delavstva, človeško ravnanje z ljudmi, upoštevanje predpisov, ki varujejo koristi delavstva, izboljšanje socialne zaščite delavstva, priznanje pravice do letnih dopustov in da nihče ne sme biti zaradi stavke odpuščen. Lastnik tovarne je pristal na osemprocentno zvišanje mezd ter podpisal izjavo, da sprejema zahteve delavcev. Kljub podpisani izjavi pa je bilo mnogo delavcev odpuščenih iz tovarne pa tudi druge zahteve niso bile izpolnjene. Lastnika tovarne je močno ščutil tedanji režim, ki je poslal dvaintrideset delavcev, organizatorjev stavke pred sodišče.

Velika gospodarska kriza, ki je v letih 1929 in 1930 zajela za Ameriko tudi Evropo je delavstvo močno prizadela. Odrejeno je bilo, da so delavci delali le po dva do tri dni na teden, vendar ne vsi. Polno zaposleni so bili le tovarnarjevi privrženci.

V tem času pa je začel obiskovati delavstvo Franc Leskošek-

Luka, ki je v tovarni delal po prvi svetovni vojni kot železostrugar. Postal je tajnik Zveze kovinskih delavcev Jugoslavije v Ljubljani in je s svojim odločnim nastopom prenašajoč direktive KP krepil enotnost in borbenost naših delavcev.

Delavstvo se je tako organiziralo v svoji notni sindikalni organizaciji. Neusmiljeno in brezobzirno izkoriščanje ter grobo ravnanje vodilnih oseb z delavci je bilo posledica velike organizirane stavke leta 1936. Ta stavka je trajala od 27. avgusta do 6. septembra 1936. Delavci so zasedli tovarno in zastražili vse vhode. Tudi spali so v tovarni. Stavko je vodil stavkovni odbor, ki je bil sestavljen iz delavskih zaupnikov. Na čelu odbora je bil glavni zaupnik Franc Kač. Pogajanja z lastnikom tovarne pa sta vodila Franc Leskošek-Luka in Franc Kač. Ta dva in Peter Štante-Skala ter drugi tovariši so zvesto uveljavljali med delavstvom direktive KP. Ta velika stavka pa se je kot prva leta 1922 neugodno končala za stavkujoče. Tovarnar je sporazumno s tedanjo oblastjo zadržal stavko z oboroženo policijsko silo.

Zandarji so pretepali žene, tepali po njih in jih vlačili za lase iz tovarne na cesto. Mnogo stavkujočih delavcev so s brutalno silo naložili na tovarne avtomobile in jih odpeljali v zapore. Najstrašnejši prizor pa je bil, ko so se žene vrgle na tračnice pred tovarni vlak, ki je pripeljal material v tovarno. Zandarji so hoteli z bajoneti prisiliti strojevodjo, da bi zapeljal po telesih žena, toda hrabri strojevodja je vlak ustavil in ga pognal nazaj.

Toda, če je bila stavka zatrta s tako brutalno silo, pa se je v srčih delavstva vžgala mogočna iskra upora, ki je tlela in dosegla svoj vrhunec v štiriletnem narodno osvobodilnem boju. Veliko številno delavcev se je vključilo v Narodno osvobodilni boj. Izmed vseh je padlo v bojih, bilo ustrelenih ali likvidiranih v koncentracijskih taboriščih 46 delavcev in delavk.

Bivši lastnik tovarne, ki jo postal med vojno izdajalec slovenskega ljudstva, čeprav mu je prav to ljudstvo ustvarilo bajno bogastvo je pobegnil v inozemstvo potem, ko je bil zaradi svojih zločinov obsojen na dolgoletno ječo.

V spomin padlim delavcem je kolektiv postavil v upravnem posloppu tovarne spominsko ploščo z naslednjimi verzji, ki jih je napisal naš pesnik Fran Roš:

(Nadaljevanje na 3. strani)

Volišče 1. DS 1950

Korenine samoupravljanja segajo daleč nazaj v preteklost, v tisti čas, ko se je začela zbuhati med delavci proletarska revolucionarna zavest. Lahko rečemo, da je bilo to takrat, ko so že v prvem letu obratovanja lačni delavci stavkali in si na ta način skušali izboljšati svoj položaj.

Bodi kakorkoli, hiter vzpon tovarne so omogočili predvsem izredno marljivi delavci, za katere je tedanji lastnik ugotavljal, da je njihova pridnost, sposobnost in poštenost najboljša v Srednji Evropi. Ta lastnik pa jim je vedno obrnil hrbet takrat, ko so bili v stiski, ko so si skušali s stavkami izboljšati svoj težak položaj.

Delavci so čutili pripadnost svoji tovarni, čeprav je bila v lasti tujega kapitalista. Znali so ceniti delo, vedeli so, da jo ustvarjajo sami, vedeli so, da so v njene zidove in stroje vgrajeni njihovi žulji.

Lastnik tovarne in poznejši njegovi potomci so pokazali zelo malo hvaležnosti do svojih delavcev. Nenehno so širili svoje bogastvo in ustvarjali velikanske dobičke, delavce o katerih so se tako pohvalno izražali pa so neusmiljeno izkoriščali. Brez kakršnekoli zaščite so morali delati od šeste ure zjutraj do osemnajste ure zvečer tako moški, ženske in otroci. Otroci so opravljali pretežka dela, ki bi jih morali opravljati odrasli, če pa pri delu niso vzdržali so jih enostavno nagnali iz tovarne.

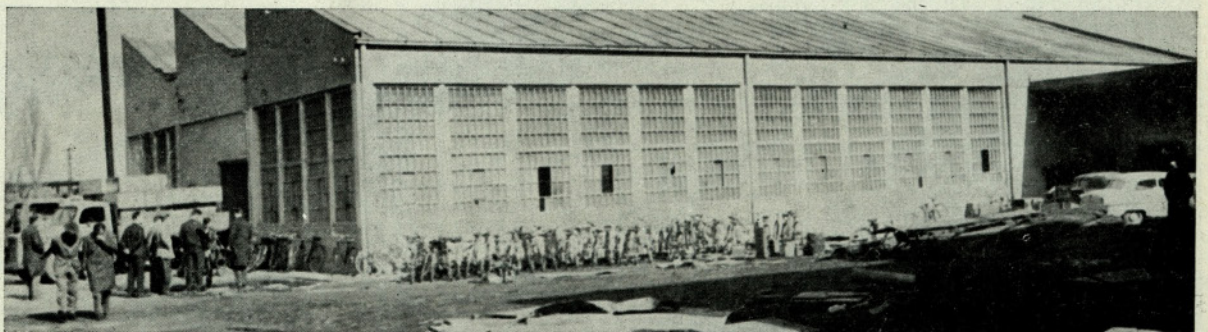
Delovne sile je bilo takrat na pretek in delavci se niso upali upirati v borbi za košček suhega kruha. Vendar jih je že leta 1896 lakota primorala, da so začeli stavkati. S stavko pa niso dosegli

hajalo vedno več novih, ki pa so po nekaj mesecih dela zopet odšli iskat boljši zaslužek v druga podjetja kajti od mezde, ki so jo prejeli v tovarni niso mogli živeti.

Hitro menjavanje delovne sile pa je povzročalo, da se tovarna ni razvijala v normalnih okoliščinah do izbruha prve svetovne vojne.

V prvi svetovni vojni pa se je položaj delavstva zaradi neprestanega dviganja cen življenjskim potrebščinam še bolj poslabšal. Med delavstvom sta vladala glad in revščina, lastnik tovarne pa si je z vojnimi naročili ustvaril ogromne vojne dobičke.

Po prvi svetovni vojni je bila ustanovljena delniška družba z nazivom »A. Westen d. d.«, katere člani so bili večidel člani družine bivšega lastnika. V to družbo so spadale nekatere tovarne v inozemstvu in v državi. Kupili so tudi delnice Železarne krajske industrije na Jesenicah (Železarna Jesenice). Delniška družba je imela močan vpliv političnega značaja saj je financi-

Emajlirnica kopalnih kadi v Kruševcu

PROGRAM PROSLAVE OSEMDESETLETNICE EMO

Članom kolektiva in upokojenim sodelavcem EMO objavljamo program proslave osemdesete obletnice obratovanja tovarne. Mnogo je bilo zanimanja za ta program in na naše uredništvo ste se obračali z vprašanjem, zakaj ga ne objavimo. V opravičilo nam in pripravljalnemu odboru, ki je program sestavil, naj pomenimo, da prej programa ni bilo mogoče objaviti, ker kraj proslave še ni bil znan. Sedaj je dokončno urejeno, da bo centralna proslava na dan borca, 4. julija 1974 v mestnem parku na prostoru hokejskega drsalnega kluba.

Delavski svet je na zadnji seji na predlog pripravljalnega odbora odobril program proslave, ki je kot se boste sami prepričali zelo pester.

Skupno z našimi člani kolektiva in upokojenimi sodelavci pa praznujejo naš velik praznik tudi naši sodelavci iz Združenega podjetja Iskra. K nam bodo torej prišli številni delavci iz vseh podjetij Iskre in naša dolžnost je, da jim izkažemo največje gostoljubje, da se bodo pri nas prijetno počutili in veselo praznovali z nami ta naš visoki jubilej.

Četrty julij, dan borca je vezan tudi na veliko športno manifestacijo delavcev ZP Iskra — »Iskriado«. V okviru programa se bodo torej odvijala velika športna tekmovanja.

Res je, da bo glavna proslava dala veliko obeležje našemu praznovanju, vendar moramo v letošnjem jubilejnem letu storiti vse, kar je mogoče, da dosežemo naše planske naloge, da bodo naše TOZD postale res take gospodarske enote, ki bodo lahko in vztrajno reševale gospodarske in druge naloge, ki jih morajo reševati v skladu z njihovimi pravicami in dolžnostmi.

Sedaj pa si oglejmo naš program proslave podrobneje.

CENTRALNA PROSLAVA

Centralna proslava bo v četrtek, dne 4. julija 1974 ob 10. uri v mestnem parku, na prostoru hokejsko-drsalnega kluba v Celju.

Vsak član kolektiva in upokojeni delavec EMO bo prejel za to proslavo posebno vabilo.

Na proslavi bodo po programu slavnostni govori in kulturni spored naših združenih pevskih zborov z recitacijami. Po končanih govorih in kulturnem programu se bo začelo okrog 11,30 ljudsko rajanje na prostoru proslave. Zaigral nam bo priznani narodno-zabavni ansambel — Celjski instrumentalni kvintet.

Kot smo že omenili, bo vsak član kolektiva in upokojeni delavec EMO prejel za proslavo posebno vabilo. V vabilu bo poseben kupon za »prehrambeni« paket in spominska značka.

V »prehrambenem« paketu bo jedilni pribor in lepo izdelana spominska skodela, k temu pa je pridan še partizanski golaž, ki ga bo pripravila renomirana kuhinja celjske garnizije in liter dobrega vinčka.

Na prireditvenem prostoru bodo postavljene stojnice celjskih gostinskih podjetij, kjer bo mogoče kupiti za nižjo ceno kot običajno raznovrstna jedila in alkoholne ter brezalkoholne pijače.

Ta dan bo organizacija ZB do 10. ure počastila praznik — dan borca, s posebnim programom. Zaželeno je, da pridejo borci NOV na praznovanje z odlikovanji.

S tem smo vas seznanili le s programom centralne proslave, ki je nedvomno vse člane kolektiva in upokojene sodelavce najbolj zanimal. Program smo vam predstavili le v glavnih obrisih ker je ta zelo obširen, vendar upamo, da smo vam na ta način najbolj ustregli.

PRIREDITVE OB OSEMDESETLETNICI EMO

Od 21. maja do 1. junija 1974

Ekskluzivna razstava »Sodobna posoda« pri CZNG v Ljubljani.

Od 27. maja do 1. junija 1974

Sedemnajsto srečanje gledaliških skupin Slovenije v Celju pod pokroviteljstvom EMO — Celje.

Dne 2. junija 1974

Republiško prvenstvo pionirjev modelarjev v kategoriji prosto letočih jadralnih modelov na letališču v Levcu pod pokroviteljstvom EMO — Celje.

Od 15. do 16. junija 1974

XXIX. Prvenstvo ljubljanskega armadnega področja LJAO pod pokroviteljstvom EMO — Celje.

Od 22. do 23. junija 1974

Velike športne prireditve ob dnevu Iskre (Dan borca) — ISKRIADA v Celju.

Od 24. junija do 4. julija 1974

Razstava »ZGODOVINA EMO IN EMAJL V UMETNOSTI« v muzeju revolucije v Celju.

25. junija 1974 ob 9,30

Tiskovna konferenca za jugoslovanski tisk, radio in televizijo v dvorani delavskega sveta v EMO — Celje.

27. junija 1974 ob 10,00

Sestanek s poslovnimi partnerji EMO v dvorani delavskega sveta EMO — Celje.

28. junija 1974 ob 20,00

Zabavna prireditev »EMO 80 LET« v Narodnem domu v Celju. Priraja mladinski aktiv EMO — Celje.

Dne 1. julija 1974 ob 20,00

Srečanje kulturnih skupin ZP Iskra in EMO v Celjskem mestnem gledališču.

Dne 2. julija 1974

Svečana seja delavskega sveta EMO v dvorani Narodnega doma v Celju.

Dne 3. julija 1974

Dan ogleda tovarne EMO — obhod vsako uro.

Naše samoupravljanje v luči osemdesetletnice

(Nadaljevanje z 2. strani)

»Zvestoba proletarska vam skovala v razredni borbi jezavest in moč. Pravica v tla teptana vas je zvala, da vstali ste in s puškami šli v noč. Svobodno sonce domovine sije, oblast v njej last je delovnih ljudi. In ko junake vas gomila krije, v nesmrtni slavi vaš spomin živi.«

Dvema nekdanjima revolucionarjema, delavcema tovarne, pa je nova Jugoslavija podelila naslov narodnih herojev. To sta Franc Leskošek-Luka in Peter Štante-Skala.

Delavsko samoupravljanje je zrastle iz globokih korenin boja delavcev za svoj obstanek in za uresničitev plemenitih ciljev naše Komunistične partije oziroma Zveze komunistov Jugoslavije.

Velike želje delavstva so se uresničile dne 25. avgusta 1950, ko je začel upravljati tovarno prvi delavski svet. Ta dogodek je bil velik mejnik v zgodovinskem razvoju podjetja.

Že prvi delavski svet je sprejel kratkoročne in dolgoročne plane razvoja, ki pa so se le deloma uresničili. Star strojni park se ni obnovil kot je bila želja delavstva. Sredstva je bilo treba odvajati skupnosti za obnovo, tako, da za obnovo lastnega strojnega parka ni ostalo nič ali pa zelo malo. Ta se je obnavljal in se še obnavlja postopoma. Kljub starim strojem, ki so jih delavci skrbno

negovali, je tovarna v dobi samoupravljanja do leta 1958 povečala svojo proizvodnjo kar za 508 odstotkov.

Delavsko samoupravljanje je preživelo tri važna obdobja. Obdobje delavskega sveta je obogatilo izkušnje delavcev tako, da so spoznali nujo po decentralizaciji samoupravljanja. Z ustanovitvijo takozvanih ekonomskih enot, so bili ustanovljeni tudi sveti delovnih enot in že tedaj delovne skupine. Tako se je v dobi tedanje decentralizacije močno razvila vzpodbuda za večjo produktivnost. Delavci so prijavljali številne racionalizacije, katerih realizacija je omogočila pri starih strojih tako visoko proizvodnjo.

V zadnjem obdobju so bile ustanovljene organizacije združenega dela, ki že imajo in bodo v bodoče imele močan vpliv na dvig storilnosti dela.

V dobi samoupravljanja so bile zgrajene številne nove industrijske zgradbe. Modernizirala se je proizvodnja v TOZD Tovarna posode, nastala je nova tovarna radiatorjev in nova tovarna kontejnerjev.

Zgrajenih je bilo veliko število stanovanjskih hiš toda, čeprav so v okviru možnosti gradnja stanovanj postopoma vsako leto nadaljuje, je pomanjkanje stanovanj še vedno zelo būtuno.

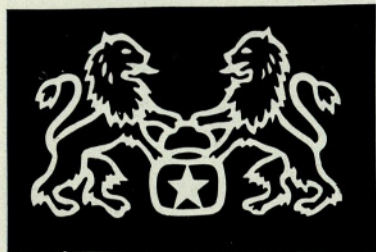
Organi samoupravljanja so sprejeli dolgoročni plan razvoja podjetja in od uresničitve tega plana je marsikaj odvisno.

Naša pot na tuja tržišča

Ko praznujemo letos osemdeseto obletnico plodnega dela našega podjetja, se moramo za nekaj časa oddaljiti od dinamične sedanosti in se ozreti v tisti čas, ko se je počasi, toda vztrajno širila steza našega izvoza v tuje dežele. Kronisti pravijo, da je naš izvoz dve leti mlajši kot tovarna, vendar segajo njegovi začetki nedvomno že v začetek tovarne.

Ob koncu prejšnjega stoletja, ko je začela tovarna redno proizvajati emajlirano posodo, so se zlasti gospodinje izredno navduševale za tovrstne izdelke. Emajlirana posoda pa ni vzbudila zanimanja le pri mestnih gospodinjah, temveč tudi pri kmetijskih.

Takratna emajlirana posoda, ki jo je proizvajala naša tovarna, je bila znana zlasti po svoji izdržljivosti in kvalitetnem emajlu. Gospodinje tako v mestih kot tudi na podeželju še niso poznale električnih štedilnikov. Na kmetih so prevladovala še stara kmetijska ognjišča, v mestnih gospodinjstvih pa štedilniki na trda goriva.

Čeprav je bil takratni proizvodni proces pretežno obrtniški — prevladovalo je manualno delo, so imeli glede kvalitete strogo enake kriterije za kvaliteto izdelkov tako za domače kot za tuje tržišče. Tradicija teh kriterijev se je ohranila do današnjih dni.

V času ustanovitve leta 1896 pa do začetka prve svetovne vojne leta 1914 je emajlirana posoda izdelana v naši tovarni preplavila veliko in zahtevno tržišče bivše Avstro-Ogrske monarhije, zajela celotno tržišče Bolgarije, Turčije in države Sredozemlja.

V dobi od ustanovitve do prve svetovne vojne se je močno razširil asortiman proizvodnje. V začetku so izdelovali in izvažali le emajlirano posodo, pozneje pa so začeli izdelovati še pocinkano, brušeno, pokositrano in drugovrstno posodo.

Za takratne čase je značilno, da je tovarna znala prisluhniti željam potrošnikov, ki so bile zaradi raznolikega tržišča zelo raznolike in zahtevne. Po teh željah se je oblikovala in obarvala posoda tako, da je ugajala potrošnikom in je šla sproti v promet.

V tej dobi se je posoda prodajala takorekoč sama na domačem in tujem tržišču. Značilno je kako so tedanji potrošniki preizkušali trdnost emajla ali posode. Potolkli so po njej običajno s stisnjenimi prsti. Če je imela posoda lep zvok je bila dobra. Zlasti so bili pazljivi na emajl, če ni morda odkrušen. Taki prizori so bili na sejnih zanimivi zlasti takrat, ko so posodo kupovale kmetijske gospodinje. Te so bile pravi mojstri v preprostem ugotavljanju trdnosti emajla.

Kot vsaka vojna je tudi prva svetovna vojna prekinila izvoz tovarniških izdelkov na tuja tržišča. Toda takoj po končani vojni so se kupci iz tujih tržišč začeli zopet

zanimati za izdelke tovarne. Med prvo in drugo svetovno vojno se je izvoz vseh vrst izdelkov naše tovarne močno razširil. Zajel je večino držav v Sredozemlju, Grčijo, Francijo, Saudsko Arabijo, Sudan in Južno Afriko. Tako je dosegla tovarna leta 1937 kulminacijsko točko izvoza s tem, da je izvozila 537 ton svojih izdelkov na tuja tržišča.

Tako kot prva svetovna vojna je tudi druga prekinila izvoz. Ta se je ponovno začel leta 1947. Za takratni čas pa je treba upoštevati velike potrebe domačega tržišča in tudi veliko povpraševanje tujih tržišč.

Za našo tovarno je še posebno značilno, da je začela normalno proizvajati že nekaj dni po osvoboditvi. Delala je s polno zmogljivostjo, čeprav je bilo zlasti v času od leta 1945 do 1950 veliko pomanjkanje materiala. To pomanjkanje je tudi močno oviralo večji izvoz.

Kljub velikim težavam je tovarna že leta 1947 izvozila 192 ton posode in iztržila zanjo 1.500 dolarjev za tono v povprečju. Ta izvoz se nanaša pretežno na emajlirano posodo. Leta 1954 pa smo začeli ponovno izvažati pocinkano posodo. To leto smo izvozili nad 1.000 ton emajlirane in pocinkane posode.

Po letu 1954 se je zunanje tržišče na široko odprlo — izvažali smo ogromne količine raznovrstne posode v Paragvaj, Egipt in Maroko.

V povojni dobi zlasti tja do šestdesetega leta je nastala na zunanjih tržiščih velika konkurenčna borba. V raznih državah, ka mor smo izvažali, so nastale zaradi velikih potreb nove emajlirnice. Te so rastle kot gobe po dežju.

V svetovnem izvozu emajlirane in druge posode je prišlo v omenjenem obdobju do velike stagnacije, ter do upadanja svetovne trgovine. Svetovna proizvodnja emajlirane posode je zrastle močno preko tedaj že kritih potencialnih potreb. V celi vrsti nezadostno razvitih prekomorskih državah je prišlo do ustanavljanja lastnih emajlirnic, ki so zaprle vrata uvozu. Nekatere teh držav so razvile ogromne kapacitete ter ob neverjetno nizkih proizvodnih stroških in skromni opremljenosti preplavile z neverjetno niskimi cenami tržišča prekomorskih držav.

V tem času se je izredno hitro razvijala emajlna industrija tudi v vzhodnih socialističnih državah, ki so bile prisiljene, da svojo emajlirano posodo prodajajo v izvoz po političnih cenah.

Taka splošna situacija v svetovni trgovini z emajlirano posodo je narekovala podjetju, da presmeri svojo zunanjo trgovino na nova geografska področja, da bi tako nadoknadila izgubljena tržišča. Da nam je z velikimi naporji to uspelo, je predvsem zasluha naših marljivih delavcev, ki so na svojih delovnih mestih skrbno pazili, da so bili izdelki visoko kva-

litetni, našim delavcem, ki se bavijo z zunanjo trgovino, ki so z veliko vztrajnostjo in požrtvovalnostjo raziskali tuja tržišča in spoznali želje in potrebe potrošnikov in ne nazadnje organom samoupravljanja, ki so razumeli potrebo po našem izvozu in strogo zahtevali, da se njihovi sklepi glede izvoza brezpogojno uresničijo.

Prodrli smo na tržišča Srednje in Južne Amerike, na številna otočja zapadne Indije, v novo nastale države Afrike ter bogate dežele Srednjega vzhoda ter številne druge evropske in izven evropske dežele.

Da podjetje ni klonilo pred tako hudo konkurenco je predvsem zasluha naših kvalitetnih izdelkov. Potrošniki na vseh koncih sveta so dobro poznali našo znam-

ko »dva leva« in radi plačali višjo ceno za dobro kvaliteto. Tako smo leta 1963 ob hudi konkurenci dosegli 1.704 tone izvoza v vrednosti 961.500 dolarjev. Pri tej količini pa ne gre le za izvoz emajlirane posode, temveč tudi za razne druge kvalitetne izdelke.

Zanimanje tujega tržišča za naše izdelke nam jasno pokaže porast izvora v posameznih obdobjih. Če vzamemo izvoz po številu držav tedaj vidimo, da smo leta 1954 izvažali naše izdelke v dvajset držav, leta 1963 v petdeset držav vseh kontinentov vključno ZDA, Kanado in Novo Zelandijo.

Kolektiv se bo še nadalje trudil, da poveča izvoz, zlasti pa, da bodo izdelki tako kvalitetni kot doslej, za kar si še posebej prizadevajo naši neposredni proizvajalci v posameznih TOZD.

Program proslave 80-letnice EMO dne 4. julija 1974

Ob 6. uri zjutraj — budnica, godba na pihala EMO.

Ob 8.30 — komemoracija pred spominskimi ploščami padlih borcev pred upravnim poslopjem EMO — Celje.

Centralna proslava v mestnem parku

Od 8. do 10. ure — prihod udeležencev proslave, delitev partizanskega golaža in gostinske usluge.

Ob 9.45 — prihod mladine s partizanske poti v mestni park.

Ob 10. uri — začetek zborovanja.

Ob 11. uri — kulturni predstava.

Ob 12. uri — ljudsko rajanje, delitev partizanskega golaža, gostinske usluge, obiski Celja in okolice.

Od 17. do 21. ure — odhod udeležencev proslave.

Proslavo v mestnem parku ob 10. uri bo odprl glavni direktor EMO Miro Jančigaj s pozdravom navzočim, nakar bosta pozdravila navzoče še Jože Hujs, generalni direktor Iskre in Križnar, predsednik ZB NOV ZP Iskra.

Na zborovanju bo govoril predsednik IS Slovenije Andrej Marinc.

Udeleženci zborovanja bodo poslali pozdravno brzojavko tovarišu Titu.

Staro skladišče materiala so porušili. Na njegovem mestu raste novo

Poslovni stiki na domačem tržišču

Povsem jasno je, da ima EMO zaradi svojega dolgoletnega obstoja tudi bogate tradicionalne poslovne stike na domačem tržišču z razno raznimi poslovnimi partnerji, tako po liniji prodaje kot nabave. Da so poslovni stiki na domačem tržišču res bogati, moramo upoštevati, da se plasira na domačem tržišču od celotne proizvodnje cca 85 % vseh izdelkov, po drugi strani pa znašajo viri nabave na domačem tržišču ca. 60 % od repromateriala, kooperantskih delov, investicijske opreme itd.

Po liniji prodaje posluje EMO z

vsemi večjimi in pomembnejšimi partnerji s področja trgovine pri izdelkih široke potrošnje, kot tudi industrije na področju kooperacije in izdelkov investicijske potrošnje.

Glavni kupci izdelkov široke potrošnje kot je emajlirana posoda, vse vrste sobnih peči, sanitarnih izdelkov in naprav za gretje so trgovska in montažna podjetja, kot na primer:

Tehnomercator in Kovinotehna Celje, Metalka Ljubljana, Merkur Kranj, Jeklotehna Maribor, NAMA, FERIMPORT, ŽELJPOH, Instalotehna Zagreb, Brodokomerc

Rijeka, Dalma Split, Metal Banja Luka, Unima Sarajevo, HIT Mostar, Tehnogvozdjar Novi Sad, Meteor Subotica, Centroprom, Elektromaterial, Robne kuće, Tehnopromet, Metalservis Beograd, Gvozdjar Kraljevo, Angropromet Niš, Grmija Priština, Interpromet, Tehnometal, Karaorman Skopje, IMP Ljubljana, Monter Zagreb, Unioninvest Sarajevo, Janko Lisjak, Pobjeda Beograd, Blagoje Davkov, Cevovod, Parovod Skopje.

EMO ima poleg čistih trgovskih poslovnih odnosov tudi bogate kooperantske odnose, še posebej 25-

letno sodelovanje s TAM Maribor, za katerega proizvajamo kamionska kolesa in kamionsko podvozje, z IMV Novo mesto, Vozila Nova Gorica, Radoje Dakić Titograd in z drugimi na področju kovinske predelovalne industrije, poleg tega pa tudi z Gorenje Velenje, Sloboda Čačak, Metalac Gornji Milanovac, EI Niš, Boris Kidrič Struga na področju kemije odnosno z inženiringom naših emajlov.

Izdelki EMO, od vseh vrst posode do peči, radiatorjev, kotlov za centralno kurjavo itd., se nalajajo v gospodinjstvih kot v vseh ostalih javnih objektih in imajo vsesplošno rabo, tako v individualni kot ostali potrošnji. Brez teh izdelkov si je danes praktično težko predstavljati normalno delovanje in življenje, tako posameznika kot tudi podjetja.

Po liniji nabave imamo prav tako tradicionalne poslovne stike z vsemi železarnami v Jugoslaviji, saj smo eden glavnih predelovalcev vseh vrst pločevine, nadalje koristniki strojne opreme, raznih kemičnih surovin kot tudi embalaže in ostalih vseh vrst drobnih materialov. Od jugoslovanskih železarn najtesneje sodelujemo z železarno Jesenice, Štore, Ravne, Železarno Skopje, RMK Zenica in Železarno Sisak.

Pri nabavi cinka sodelujemo s kombinatom Trepča, Zorko Šabac in Cinkarno Celje.

Razume se, da pri nabavi potrebnih materialov in opreme sodelujemo tudi z že prej omenjenimi trgovskimi podjetji, bodisi direktno ali pa indirektno.

Poliniji nabave imamo prav tako močno kooperacijo zlasti z Ljevaonico Slavonska Požega za proizvodnjo kaminov, LIV Postojna in Kovinoplastika Lož na področju proizvodnje sanitarne opreme.

Med ostalimi smo tudi veliki potrošniki kartonske embalaže, kjer sodelujemo s kartonažno tovarno Ljubljana, tovarno BEL Belišče in Bilokalnik Kokrivnica.

Da bi bili naši poslovni stiki na domačem tržišču čimbolj prístni, ima EMO poleg matične prodajne in nabavne službe na terenu svojo potniško mrežo z dvema predstavništvi v Zagrebu in Beogradu, v okviru katerega imamo tudi svojo prodajalno, poleg prodajalne v Celju.

Ker so nekateri naši izdelki zahtevnejših tehničnih funkcij, kot recimo kotli za centralno kurjavo, kamini itd., ima EMO prav tako močno servisno službo kot tudi dobro organizirano lastno in pogodbeno servisno mrežo na terenu, da bi na ta način omogočili čimboljše funkcioniranje naših izdelkov v vsesplošno zadovoljstvo koristnikov naših proizvodov.

Iz doslej nakazanih dejstev je razvidno, da ima EMO dobre poslovne stike na domačem tržišču, vendar se zavedamo, da nam je v bodoče osnovna naloga te poslovne stike še bolj negovati in razširjati, da bomo na ta način imeli v bodočnosti kar najbolj ugodno perspektivo za razvoj našega podjetja kot tudi vsestransko zadovoljene potrebe potrošnikov v splošno korist družbene skupnosti.

Jože Turnšek

Novi proizvodi — uspeh podjetja — zadovoljstvo potrošnika

Razvoju proizvodov, eni izmed najpomembnejših marketing aktivnosti je podjetje v preteklih letih posvečalo pomembno pozornost, v zadnjem času, pa lahko trdimo, da je postala skrb in aktivnost v zvezi s proizvodnim programom podjetja naša primarna naloga.

Še bolj kot s količino pa zadovoljuje podjetje potrošnike z izvedbo in kvaliteto naših proizvodov.

Kvaliteta emajlirane in ostale posode z znakom »dveh levov« praktično nima primerjave. Vendar se s starim slovesom nismo zadovoljili. Podjetje je proizvod-

Na področju lokalnega ogrevanja je podjetje sledilo zahtevam potrošnikov. Pravočasno je začelo proizvajati kvalitetne oljne peči, in jih tudi pravočasno upostilo, ko kurjenje z oljem ni bilo več interesantno. Svoj razvoj je nadaljevalo v smeri trajnožarečih peči na trdna goriva, KAMINI, ki so — to lahko zapišemo — najbolj iskane tovrstne peči na jugoslovanskem trgu. Razvoj na tem področju se nadaljuje v smeri plinskih peči.

Svojevrsen uspeh je razvoj in osvojitve proizvodnje trajnožarečega kotla za etažno ogrevanje — CENTRAL, izdelka, ki idealno rešuje problem prehoda iz lokalnega na etažno ogrevanje.

In ne nazadnje, svoje izkušnje in ambicije na področju ogrevalne tehnike nadaljuje podjetje v smeri klimatskih naprav. Kot prvi proizvod, s katerim bomo nastopili na trgu v letu 1974 je sobni klimatizer.

Poleg čisto novih proizvodov smo uspešno spreminjali in izpopolnjevali tudi obstoječe proizvode.

Prav je, da na tem mestu tudi odkrito priznamo nekatere naše slabosti in pomanjkljivosti. Manj uspešni smo bili pri opuščenju starih proizvodov, zaradi česar smo se nemalokrat znašli pred proizvodnimi in poslovnimi problemi.

Kaj naj zapišemo o naših smernicah za nadaljnje delo na tem področju? Morda to, da bo potrebno razvoj novih proizvodov od idej do realizacije bolje organizirati, predvsem pa naša prizadevanja na tem področju v večji meri komercialno in finančno realizirati, seveda s ciljem čim bolj zadovoljiti potrebe in zahteve potrošnikov.

PLANINCI VABIJO NA IZLET

Planinska skupina prireja v dneh od 26.—28. 7. 1974 izlet v Julijske Alpe na Vrščic in preko Prisojnika, Razora, Kriških podov in Skrlatice v Vrata.

Vse, ki bi se izleta hoteli udeležiti, vabimo, da se glede podrobnosti informirajo pri tov. Kolaričevi v izvojni službi ali tov. Coceju v orodjarni do 13. 7. 1974.

Ni naključje, da dobiya ta dejavnost končno pravo mesto v naših prizadevanjih. Podjetje je kljub omahovanju na nekaterih področjih, sprejelo marketing koncepcijo, kot osnovo svoje poslovne politike. Drugače rečeno: podjetje je ob spoznanju, da je potrošnik tisto središče, okoli katerega se morajo vrteti aktivnosti podjetja smelo začrtalo svoja prizadevanja v tej smeri.

Položaj, ki ga ima EMO na jugoslovanskem trgu, njegov tržni delež po posameznih proizvodnih skupinah je takšno usmeritev le potrjeval in zahteval. Naj navedemo, da proizvede podjetje skoraj 40 % vse jugoslovanske proizvodnje posode, preko četrtno vseh kotlov za centralno ogrevanje in skoraj polovico pločevinastih radiatorjev. Pomemben je tudi tržni delež trajnožarečih peči (ca. 30 %), pločevinastih kopalnih kadi (ca. 50 %) in frit (ca. 35 %). Od vseh v Jugoslaviji proizvedenih pločevinastih pomivalnih omarič, jih je v EMO proizvedenih preko dve tretjini, delež WC izplakovalnikov pa skoraj dosega 80 %. Navedene številke jasno povedo, da je na vseh področjih potrošnje programa EMO le na jugoslovanskem trgu nepogrešljiv proizvajalec.

njo lahke posode razširilo na proizvodnjo težke in poltežke posode. Težka posoda Univerzal zadovolji s svojimi lastnostmi tudi najbolj zahtevne gospodinje in je za pripravo določenih jedi praktično nepogrešljiva.

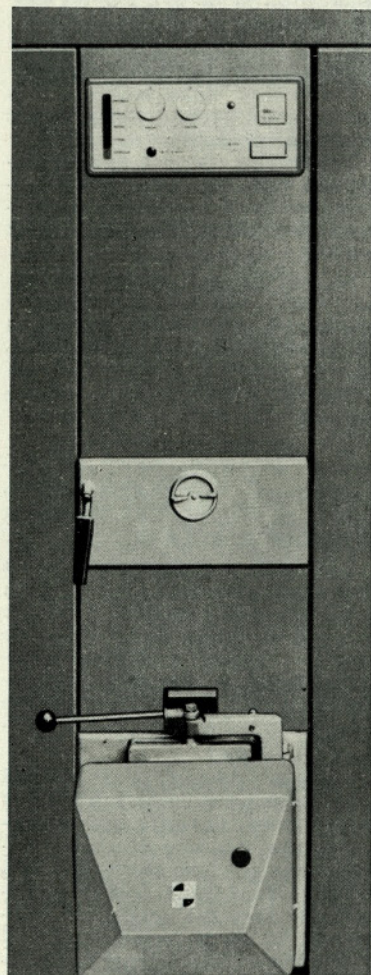
Aluminijska posoda s teflonsko prevleko — TERMAL je nova vrsta posode, ki je domači potrošniki pred nekaj leti še niso poznali, danes pa naše ponve s kvalitetnim znakom Du PONT uspešno širijo svoj trg.

Podjetje je v zadnjem letu vložilo precejšnja sredstva v proučitev asortimana posode in to tako po uporabnostem in tržnem, kot tudi ekonomskem in proizvodnem vidiku. Rezultat teh raziskav bo tako imenovana »POSODA 74«, odločen korak v smeri proizvodnje posode, ki si jo želi potrošnik in, ki bo tudi proizvajalcem zagotovila današnji in jutrišnji dan.

Na področju naprav za ogrevanje je podjetje s proizvodom iz družine TRIKA uspešno priključilo nove proizvode, ki so se že uveljavili na trgu. EMOTERM radiatorji, Univerzal GK in SV kotli so proizvodi, ki združujejo najnovejše izsledke tehnike na tem področju, s svojo funkcionalnostjo in estetiko pa svoje tehnične prednosti še povečujejo.

RAZVOJ PODJETJA

Podjetje EMO izhaja iz Tovarne emajlirane posode, ki je bila osnovana v 1894. letu z namenom proizvodnje emajlirane posode. V tovarni se je razvijal proizvodni program, ki je bil osnovan na predelavi — oblikovanju pločevine s površinsko zaščito z emajljanjem in pocinkanjem. V letih 1932—1937 se je proizvodni program razširil z vključevanjem toplotne tehnike, s proizvodnjo radiatorjev za centralno ogrevanje. Vzporedno k temu so se uvajali tudi še postopki površinske zaščite z lakiranjem. Predvidene proizvodne kapacitete za razširitev proizvodnje kopalnih kadi so se po letu 1945 uporabljale za uvedbo proizvodnega programa koles in odpreskov za tovornjake. Tako oblikovan proizvodni program je bil do leta 1967 samo delno dopolnjen. V letu 1967 se je pa razširil na proizvodnjo individualnih peči za ogrevanje z oljem in trdim gorivom. Program oljnih peči se je začel v letu 1971 zmanjševati in v letu 1972 je bil ukinitelj, uveljavile pa so se peči na trdo gorivo, predvsem zaradi večje tehnične izpopolnitve in prilagoditve jugoslovanskemu premoju.

Ves ostali proizvodni program pa se je v zadnjih letih intenzivno dopolnjeval in dvigoval kvaliteten nivo proizvodov. Omenjenost kapacitet, ki so tudi iztrošene in zastarele je onemogočalo večjo uveljavitev novih proizvodov, ker se vzporedno z dopolnjevanjem programa proizvodnje ni izvajala tudi temeljita rekonstrukcija in modernizacija kapacitet.

Tehnologija izdelave novih proizvodov je bila sicer optimal-

na pri razpoložljivih kapacitetah, ki pa so fizično in ekonomsko zastarele in niso dajale ekonomskih učinkov, ki bi jih novi proizvodi lahko dajali na sodobnih kapacitetah.

Podjetje je poslovalo z minimalno akumulacijo, ki je bila posledica zastarelosti kapacitet in neurejenih prodajnih cen za pretežni del asortimana. Zato ni moglo vlagati v osnovna niti v obratna sredstva, kar je povzročilo še poslabšanje ekonomskega položaja podjetja. Zaradi tega je Delavski svet podjetja sklenil, da se pristopi k sanaciji podjetja. Po izvedbi sanacijskega programa, ki obsega sanacijo vseh TOZD, bodo dani pogoji za normalno poslovanje ob zagotovitvi potrebne osnove za nadaljni razvoj vseh TOZD in podjetja kot celote.

Podjetje se je v smislu ustavnih amandmajev organiziralo dne 20. 7. 1973 s podpisom samoupravnega sporazuma o združevanju v EMO.

S tem sporazumom je podjetje EMO Celje na novo ustanovljeno in ima status delovne organizacije. Delovne organizacije sestavljajo naslednji TOZD:

- tovarna frit,
- tovarna posode,
- tovarna radiatorjev,
- tovarna kotlov,
- tovarna odpreskov in avtokoles,
- tovarna kontejnerjev,
- tovarna orodjarna,
- tovarna TOBI Bistrica,
- tvornica kupačih kada Kruševac,
- Elektronsko računski center in delovna skupnost skupnih služb

Osnovni princip za organiziranje gornjih TOZD je bil: zaključen proizvodni proces z izdelkom sposobnim za trg. Na ta način vse TO pomenijo tehnološko zaključeno celoto od surovine do končnega izdelka. Merila za njihovo uspešnost se oblikujejo po tržnih kriterijih.

TO niso pravne osebe navzven in tako nimajo pravice samostojno sklepati poslov, izjema je TO tovarna kontejnerjev.

Skupne službe opravljajo za TO vse tiste funkcije, glede katerih enoten nastop zagotavlja večjo učinkovitost na tržišču in s tem boljši poslovni rezultat. Zato je poudarek na marketing dejavnosti (tržne raziskave, odnosi z javnostjo, prodaja, zunanja trgovina, nabava).

V skupnih službah se opravljajo še dejavnosti s področja poslovne koordinacije (enotno oblikovanje kadrovske politike, postavljanje sistema samoupravljanja, enotna pravna zaščita podjetja na vseh področjih, enotni sistemi organizacije), s področja skupnih tehničnih služb (dejavnosti tehnične projektive, tehnične tehnološke optimizacije), s področja vzdrževanja in energetike in s finančnega področja. Ostale poslovne funkcije so TO zadržale in jih opravljajo same.

Upravljanje s tako organizacijsko postavljenim proizvodnim in

Sanacijski program se je začel izvajati konec lanskega leta in poteka po programu. Začeta sanacija in rezultati poslovanja prvih mesecev letošnjega leta zagotavljajo, da bomo dosegli planirane rezultate v letošnjem letu, ki zagotavljajo nadaljevanje sanacije podjetja.

Skupna vlaganja v sanacijo podjetja za TOZD v Celju znašajo v osnovna sredstva 61,7 mio din in 45 mio din v obratna sredstva, pri tem zagotavljajo EMO z lastnimi sredstvi 24 %, 52 % pa kreditira rezervni sklad SRS, občine Celje, Ljubljanska banka, 14 % pa smo zagotovili z inozemskimi finančnimi krediti. Poleg sanacije TOZD v Celju se bo pričela izvajati sanacija TOZD v Bistrici in sicer z investicijskimi vlaganji v osnovna sredstva v višini 17,4 milijonov din.

Pregled razvoja podjetja

Leto	Povpreč. štev. zaposl.	Celotni doh. v 000 din
1913	1.500	—
1935	1.936	—
1940	2.370	—
1945	1.450	—
1950	1.811	—
1955	1.758	49.045
1960	2.365	76.377
1965	3.210	142.407
1970	3.901	338.845
1972	3.511	405.345
1973	3.479	474.352
Plan		
1974	3.500	655.893

Organizacija podjetja

poslovnim procesom teče neposredno po zbiorih delavcev v TOZD in po izvoljenih organih samoupravljanja. Ti so: DS, v TO manjših kot 60 delavcev vlogo DS opravljajo zbiori delavcev. Izvršilne funkcije opravljajo DS sami, v tovarni posoda, ki šteje cca 2000 ljudi pa PO. Za področje delovnih razmerij so izvoljene posebne komisije za medsebojna razmerja v vseh TO.

Na nivoju podjetja je najvišji organ upravljanja DS, ki koordinira poslovanje in upravljanje TO, v stvarih skupnega pomena pa tudi, kadar mu je to dano v pristojnost, odloča. Izvršilno funkcijo na nivoju podjetja izvaja PO, ter usklajuje poslovanje TO.

Tako postavljena organizacija poslovanja in upravljanja daje zadovoljive učinke.

KADROVSKA PROBLEMATIKA

Podjetje zaposluje cca 3700 delavcev, od tega 1700 žensk in 2000 moških. V podjetju še vedno obstoja nočno delo. Režimu nočnega dela zapade cca 900 delavcev od tega 250 žensk. Nočno delo prinaša določene probleme. Povišuje fluktuacijo, zahteva višje stroške, nočno delo žena pa je prepovedano. Podjetje pristopa k popolni odpravi nočnega dela, zlasti žena in namerava v prihodnjem letu nočno delo žena v celoti odpraviti. Kadrovska struktura ima težišče na KV delovni sili. Gre za vrsto konjunktturnih poklicev, predvsem varilcev, emajlircev, vlagarjev, oblikovalcev, poleg tega pa še ključavničarjev in orodjarjev. Delavcev te vrste primanjkuje. Podjetje si kadre izobražuje s strokovnimi šolami za emajlirce in varilce ter vlagarje. Usposablja pa tudi druge vrste delavcev. Za strokovno izobraževanje se kaže še večja potreba.

Podjetje daje tudi močan poudarek varstvu pri delu. Čeprav po podjetju še obstajajo stare delovne naprave brez izvedenih varstvenih rešitev, je podjetje z lastnimi raziskavami in rešitvami, kar si podjetje šteje še v poseben uspeh, pretežni del teh strojev že usposobil za povsem varno delo.

Tak pristop k varstvu pri delu odraža ugodne posledice v stalnem upadanju nesreč pri delu, zlasti še težjih.

Problem v celjskem območju je akutno pomanjkanje moške delovne sile vsake vrste, obstaja pa tudi že pomanjkanje ženske delovne sile. Podjetje zaposluje delavce iz vse države. Ker zaposluje podjetje tudi delavce, ki niso v celoti odvisni od rezultatov dela v podjetju, vezani so na svoja posestva in druga opravila, nastaja pojav, ki po našem mnenju sicer ni specifičen, sezonskega gibanja bolniškega staleža. Ta je zlasti visok v mesecih, ko so glavna kmečka opravila. Podjetje ponovno prehaja h gradnji samskih domov, kajti vprašan je bivanja delavcev iz oddaljenih krajev in njihove oskrbe je nezadovoljivo.

Podjetje je ustanovilo svojo zdravstveno ambulanto. Ta je danes organizacijsko v okviru Zdravstvenega doma Celje, a opravlja zdravstvene storitve za delavce EMO. Gre za specializiran obrat medicine dela. Zdravstvena ambulanta deluje, ne le kurativno, ampak daje čedalje večji poudarek preventivi. V okviru ambulante delavci uživajo zobozdravstveno zaščito. Medsebojno sodelovanje je skladno.

SOCIALNE AKTIVNOSTI IN DRUŽBENI STANDARD

Podjetje ima v lasti 750 stanovanj. Vendar s tem stanovanjski problemi nikakor niso rešeni. V letih od 1970 do 1973 je nastal zastoj v stanovanjski graditvi, letos pa podjetje gradi 60 stanovanj. Od tega bo letos vseljivih 25. V okviru solidarnosti občine Celje podjetje združuje določena sredstva in si tudi po tej strani zagotavlja za kategorijo delavcev z najnižjimi OD stanovanja. V letu 1974 je že bilo tako rešenih 17 družin, v začetku prihodnjega leta pa bo rešenih še 10 družin.

S stanovanjskim fondom podjetje do sedaj upravlja in gospodarja samo. Gre predvsem za stanovanja v novih hišah. Podjetje

(Nadaljevanje na 7. strani)

TELEX TOZD

SPREMEMBE PRAVILNIKA O DELITVI OD

Na zadnji seji je delavski svet sprejel nekatere spremembe pravilnika o delitvi OD. Te spremembe usklajujejo pravilnik s samoupravnim sporazumom za kovinsko in elektro industrijo Slovenije, katerega podpisnik je tudi naše podjetje. V skrajšani obliki posredujemo našim članom kolektiva te spremembe.

Sspremenjen je 84. člen pravilnika in se glasi:

Nadomestilo OD za prvih 30 dni začasne zadržanosti od dela zaradi bolezni ne more biti manjše od 90 % povprečnega OD delavca v preteklem letu.

— hranarina do 30 dni za nesrečo pri delu na delovnem mestu, za poklicna obolenja iz DM in za obolenja borcev NOB do 1. 12. 1944 pripada 100 % povprečni OD delavca v preteklem letu.

— vsa ostala hranarina do 30 dni pripada 95 % povprečni OD delavca v preteklem letu.

— hranarina nad 30 dni se obračunava po predpisih pristojnega KZSZ.

Spremenjen je 60. člen pravilnika in se glasi:

Kot pomoč družini delavca, ki je umrl zaradi posledic nezgode pri delu se priznajo pogrebni stroški po računu pristojne organizacije.

Odpravnina ob odhodu delavca v pokoj znaša dva povprečno mesečna neto OD na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu. Konkretno za leto 1974 2.241 din. Enak znesek gre ob smrti delavca najzjim članom družine.

Clen 70 pravilnika o delitvi OD se spremeni in glasi:

Nagrade študentom in dijakom za prakso ter nagrade učencem v gospodarstvu znašajo za polni delovni čas 182 ur mesečno najmanj 500 din, največ pa najnižji OD določen po 13. členu samoupravnega sporazuma. Te nagrade ne vključujejo izplačila za štipendije šolanja.

Nagrade študentom in dijakom, ki spadajo v rang srednjih šol se določa osnova na 182 ur 600 din. Na to osnovo pripada lahko še do 400 din izplačila v obliki gibljivega dela. Preračunano na delovno uro znaša osnova 3,30 din in gibljivi del do 2,20 din.

Nagrade študentom, ki spadajo v rang višjih in visokih šol se določa osnova na 182 ur 1.000 din, na to osnovo pripada lahko še do 200 din izplačila v obliki gibljivega dela. Preračunano na delovno uro znaša osnova 5,50 din in gibljivi del do 1,10 din.

Za počitniško delo na proizvodnih delovnih mestih v TOZD se priznava plačilo z gibljivim delom do 1.000 din mesečno ali na delovno uro 4,50 din kot osnova in 1,00 din dodatka v obliki gibljivega dela.

Giblivi del posameznikov na obvezni praksi ali počitniškem delu priznava komisija za delovna razmerja oziroma OD v TOZD.

Clen 66 pravilnika o delitvi OD se uskladi z določili člena 60 in glasi:

Delavci, ki imajo več kot 10 let dela v podjetju, prejmejo ob rojstnih dnevih simbolično darilo.

Delavci, ki imajo več kot 10 let prebitega dela v podjetju, prejmejo posebne nagrade:

- ob 10-letnici dela kvalitetno ročno uro
- ob 20-letnici dela 400 din
- ob 30-letnici dela 700 din.

Delavci, ki so prebili na delu v podjetju neprekinjeno več kot eno leto, so upravičeni na denarno nagrado v znesku 100 din, kateri se jim izplača na zadnji delovni dan v tekočem letu, če so izpolnili naslednje pogoje:

- da niso v tekočem letu niti enkrat neopravičeno izostali od dela;
- da niso bili v tekočem letu kaznovani zaradi kršitve delovnih dolžnosti s strožjo kaznijo od opomina;

SPREMEMBE PRAVILNIKA

O MATERIALNIH STROŠKIH POSLOVANJA

Tudi v pravilniku o materialnih stroških poslovanja so nastale nekatere spremembe zaradi uskladitve s samoupravnim sporazumom. Te se nanašajo na dnevnice, kilometrine in noćnine. Objavljamo te spremembe v skrajšani obliki.

V kraju podjetja delavec nima pravice do izplačila dnevnic in noćnine za službeno potovanje. Kot kraj podjetja se smatra območje z obrobni pasom 5 km od sedeža podjetja, obrata, predstavništva ali področnega servisa.

»Koriščenje lastnega avtomobila mora biti odobreno na potnem nalogu od glavnega direktorja oziroma od njega pooblaščen osebe.

Število prevoženih km se ugotavlja in priznava po avtokarti za namembni kraj potovanja. Število prevoženih km nadzira finančna likvidatura. Kilometrina za lokalne vožnje se priznava za vsak namembni kraj po dejansko opravljenih km na osnovi opisa relacij lokalnih voženj.«

»Za službeno potovanje, ki traja manj kot 8 ur, se ne priznava dnevnic, izjemoma gre delavcu polovica dnevnic za ostanek časa nad 6 ur, ki je manjši od 8 ur, če je ta ostanek porabil na potovanju med 22. in 5. uro zjutraj pri vrnitvi s službenega potovanja, če ni potoval v spalnem vozu.«

»Če je zanj preskrbljeno le brezplačno stanovanje, mu pripada 70 % dnevnic. Če pa ima preskrbljeno samo brezplačno hrano prejme 50 % predpisane dnevnic.«

»Delavcu, ki ostane v posamezni državi na službenem potovanju več kot mesec dni, se zmanjša dnevnic za 20 % za čas na 30 dni, če je prebil ves ta čas v enem kraju.«

»Povračilo stroškov prenočitve se priznava samo na podlagi predložitve originalnih računov gostinskega podjetja, hotela ali turističnega biroja do višine 130 din. Za stroške prenočišča ali turističnega biroja do višine 130 din. Za stroške prenočišča brez uradnega računa se prizna 60 din.«

»Dnevnic za službena potovanja v državi znašajo:

- za čas odsotnosti več kot 8 ur do 12 ur 60 din,
- za čas odsotnosti več kot 12 ur 120 din.

Dnevnic so za vse delavce enake.

»Dnevnic za službena potovanja v inozemstvo se obračunajo od časa prehoda meje države v od-

hodu in do prehoda meje v povratku in znašajo dnevno za vse delavce enako kot velja za republiške državne organe I. skupine.

Dnevnic se priznavajo tudi v primeru, kadar potujejo v tujino osebe zaposlene pri drugih organizacijah po nalogu podjetja.

Če ima delavec v tujini brezplačno stanovanje in hrano se mu prizna 30 % dnevnic, če ima samo brezplačno hrano pa 70 % dnevnic.

Če stroški za prenočišče v hotelu presegajo 30 % dnevnic, se lahko obračunajo posebej po predloženem računu gostinskega obrata, hotela ali turističnega biroja. V tem primeru se predpisana dnevnic zniža za 30 %.

»Nadomestilo za delo na terenu (terenski dodatek se priznava in izplačuje kot materialni strošek poslovanja za čas prebit na terenskem delu računajoč od časa prihoda na teren, na katerem bo delavec opravljal terensko delo, do časa odhoda s terena, na katerem je delavec delal. Za čas odhoda iz kraja sedeža delovne organizacije, do kraja terenskega dela in za čas odhoda iz kraja terenskega dela do prihoda v kraj

— da so se v tekočem letu udeleževali delovnih akcij, organiziranih za napredek podjetja oziroma povečanja družbenega standarda delovnih ljudi v podjetju.

Nagrade po prvem odstavku tega člena določa ob koncu tekočega leta za prihodnje leto vnaprej PO.

Clen 72 pravilnika o delitvi OD se uskladi s samoupravnim sporazumom tako, da se dosedanje besedilo ukine, novo pa glasi:

V breme pripadajočih sredstev v TOZD se obračunajo vsi neindividualizirani OD, prejemki iz naslova materialnih stroškov in prejemki iz civilno-pravnega razmerja, ki pa morajo biti poimensko preverjeni o upravičenosti sklenjenih pogodb ob sprejemanju periodičnih obračunov.

sedeža delovne organizacije za terensko delo se računa in prizna terenski dodatek v višini 54 din dnevno.«

»Nadomestilo za ločeno življenje se lahko prizna le tistemu delavcu, za katerega zaposlitev ima podjetje poseben interes. Nadomestilo znaša 1.000 dinarjev mesečno in ga odobrava PO.«

NOV STANOVANJSKI ODBOR

Delavski svet je na zadnji seji imenoval nov odbor za stanovanjske zadeve. Odbor šteje 11 delegatov iz vseh TOZD in prav toliko namestnikov. Predsednik odbora je Franc Belak.

Delegati iz posameznih TOZD so: Franc Berglez iz tovarne frit, Franc Belak iz tovarne posode, Anton Vrečar iz tovarne kotlov, Martin Hostnik iz tovarne radiatorjev, Vlado Flis iz tovarne odprskov in avtokoles, Janko Šlauer iz tovarne TOBI, Jovanović Nikola iz tvornice kupačih kada v Kruševcu, Brglez Majda iz tovarne kontejnerjev, Edi Zagozda iz orodjarne, Herič Eda iz ERC in Oprešnik Silva iz skupnih služb.

ORGANIZACIJA PODJETJA

(Nadaljevanje s 6. strani)

je vodilo tako politiko, da je stara stanovanja odprodajala in kupnino vlagalo v nova stanovanja. Tako so dobro vzdrževana. Pri kvoti 750 stanovanj se letno izprazne zaradi preselitve, sodnih odpovedi, individualnih gradenj ca. 15 stanovanj. V lanskem letu, kljub temu, da novih stanovanj ni bilo, je bilo rešenih 25 problemov.

Za socialne probleme delavcev skrbi posebna socialna služba, ki skrbi za pomoč socialno prizadetim. Tem podjetje pomaga z izrednimi prispevki. Glede na velikost podjetja, se posebej posveča pozornost alkoholikom. Obstoji klub zdravljenja alkoholikov, ki je že dosegel začetne uspehe. De-

lo se opravlja pod strokovnim vodstvom zdravstvene ambulante. Čeprav obstoji za socialno ogrožene delavce poseben solidarnostni sklad, podjetje ne glede na to najtežje primere rešuje tudi z izrednimi intervencijami z dodelitvijo stanovanj.

Vzdržuje se stalen kontakt z upokojenci podjetja, ki načelno uživajo iste ugodnosti kot zaposleni delavci (koriščenje objektov družbenega standarda, pravice na področju družbenega standarda).

Za rekreacijo delavcev je podjetje zgradilo letovalne kapacitete na Golteh in ima počitniški dom v Crikvenici, najema pa še druge letovalne kapacitete. Delavcem so tudi nudene ugodnosti v primeru nezgode, s sklenitvijo kolektivnega nezgodnega zavarovanja.

PROBLEM VIŠOKEGA BOLNIŠKEGA STALEŽA

V zadnji številki našega lista smo objavili sestavek, ki nam ga je poslala naša obratna ambulanta. V današnjem sestavku pa nam je naša kadrovska služba predložila nekatere podatke o bolniškem staležu, ki je zelo visok in še v stalnem porastu, ki so res zaskrbljujoči. Članom kolektiva posredujemo te podatke s predlogi tako, kot jih je kadrovska služba predložila organom samoupravljanja.

V svrhu doseganja in realizacije postavljenih ter začrtanih proizvodnih programov in ustreznih planov za prihodnja obdobja je za nemoteno in neovirano poslovanje poleg vseh ostalih faktorjev upoštevati tudi kot primarni faktor človeka kot nosilca, kreatorja in dejavnika v vsakdanjem proizvodnem procesu. V naši organizaciji združenega dela je poleg izredno perečega stanja visokega fluktuiranja delovne sile stalno prisoten tudi problem visokega bolniškega staleža, kateri v primerjavi z ostalimi sorodnimi panogami v socialistični republiki Sloveniji visoko presega to mejo.

Na osnovi rezultatov, dobljenih z ustrežno analizo ugotavljamo za celotno organizacijo združenega dela konstantno visok bolniški stalež, kateri se giblje za obdobje od 1. 1. 1974 do vključno 30. 4. 1974 v višini 7,5 odstotka. V primerjavi z organizacijama združenega dela Cinkarna v Celju in Zvezarna v Štorah, kjer znaša dnevna odsotnost na račun bolniškega staleža okrog 4,15 odstotka do 4,86 odstotka, je negativna diferenca precejšnja in potrebna posebne analize oziroma ustrezne raziskave. V ilustracijo lahko navedemo, da je v času od 1. 1. do vključno 30. 4. 1974 organizacija združenega dela izplačala na račun hranarin bolniškega staleža do 30 dni kar 934.199,85 din, kar znaša povprečno na mesec 233.549,36 din. Vsi ti podatki nazorno kažejo, da je naša organizacija združenega dela z bolniškim staležem hudo obremenjena in da pokazatelj za prihodnje niso ugodni v kolikor se ne bo k temu vprašanju pristopilo organizirano s skupno in enotno akcijo vseh zainteresiranih tako na celotnem nivoju organizacije združenega dela na eni strani in na drugi strani s pristojnimi zdravstvenimi službami konkretno z obratno ambulanto.

Posebno visok stalež zasledimo predvsem v TOZD, kjer so delovni pogoji, značaj dela in struktura zaposlenih specifični. Tako zasledimo visok odstotek bolniškega staleža v TOZD Posoda (izstopa surovinski oddelek) TOZD Odpreški, TOZD Radiatorji (izstopa Emoterm), TOZD TOBI Bistrica in tudi organizacijska enota skupne službe.

Po strukturi koristnikov pogostega bolniškega staleža so v ospredju predvsem delavci z mešano zaposlitvijo — dvojna zaposlitev, kateri poleg rednega dela v naši organizaciji opravljajo tudi dela na svojih kmetijskih gospodarstvih. Visok odstotek odsotnih z dela pri tej kategoriji izstopa predvsem v obdobju in konicah, ko se pričnejo dela na posestvu (oranje in sejanje, košnja in spravilo sena, žetev in mlačev, delo v vinogradih — predvsem pri trgatvah).

Zaskrbljujoč visok odstotek koristnikov bolniškega staleža je tudi med mladimi sodelavci, kjer je opaziti tendenco postopnega rahlega naraščanja. V tej kategoriji mladih, ki se pogostokrat zatekajo v bolniški stalež je približno 80 odstotkov tistih, kateri so v naši organizaciji združenega dela zaposleni povprečno do enega leta, torej so to tisti, kateri ne živijo s kolektivom oziroma ne čutijo določene pripadnosti k organizaciji. Tudi v naši organizaciji združenega dela so tako kot drugje z bolniškim staležem najbolj obremenjeni delovni dnevi ponedeljek in torek ter četrtek. Navedena tendenca ter ugotovitev je časovno že dalj časa prisotna.

Zgoraj prikazane ugotovitve je smatrati kot pokazatelj, ki je v naši organizaciji združenega dela

stalno prisoten in bo potrebno s takojšnjo organizirano akcijo pristopiti k razreševanju le-tega in sicer z ustreznimi metodami in ukrepi, za katere so potrebne načrtne priprave in ustrezne raziskave in analize.

Za reševanje, izboljšanje in odpravo takšnega stanja predlagamo naslednje preventivne konkretne ukrepe:

a) poostriži in izboljšati kontrolno službo med koristniki bolniškega staleža v celotni organizaciji združenega dela. V ta namen je potrebno namestiti novo dodatno delovno moč ustreznega profila s potrebnimi osebnimi lastnostmi in smislom ter posebnem veselju do tega dela;

b) prilagoditi delovni razpored v obratni ambulanti tako, da se izognemo predolgi čakalni dobi,

predvsem prvih pregledov, naročenih kontrolnih pregledov, laboratorija, pisanja receptov, prevezov in injekcij;

V svrhu realizacije tega je obratna ambulanta že storila ustrezne ukrepe in člane kolektiva z ustrežno objavo seznanila v našem glasilu Emajlirec;

c) uvesti primerno in sprejemljivo finančno stimulacijo vseh tistih članov kolektiva, ki v določenem časovnem obdobju ne koristijo bolniškega staleža;

d) zmanjšati ali celo ukiniti višino premije za smotrno izkoriščenje delovnega časa vsem tistim koristnikom bolniškega staleža, kateri v tekočem mesecu kontinuirano koristijo bolniški stalež do 4 dni (od tega se izvzamejo: matere zaradi nege bolnih otrok in tisti, ki so utrpeli nesrečo na delu);

e) vodje TOZD, vodje sektorjev in služb naj ob zaključku tekočega meseca konstantno seznanjajo na zborih delovnih ljudi ali v drugačni neposredni obliki člane kolektiva ob pereči in stalno prisotni problematiki povečanega bolniškega staleža tako na nivoju organizacije združenega dela, kakor tudi v svojih oddelkih, obratih in službah, o višinah izgubljenih delovnih dni in delovnih ur, o stroških, ki jih utrpel tako celoten delovni kolektiv, kakor tudi njihov oddelek, obrat ali služba, o zmanjšanju proizvodnih nalog in storitev, o neposrednih proizvodnih zastojih kot posledica izostajanja od dela zaradi prekomernega koriščenja bolniškega staleža, skratka seznanjati ljudi v oddelkih, obratih in službah o celotni gornji problematiki.

f) potrebno je še bolj neposredno poglobiti in negovati komuniciranje na relaciji organizacija združenega dela — zdravstvena služba, predvsem pa še trdneje in učinkovitejše navezovati neposredne delovne stike in oblikovanje dela z obratno ambulanto ter prislunhiti njihovim potrebam, težavam in željam, katere so prisotne.

INOVATORJI

Za vse člane kolektiva, ki žele prijaviti svoje predloge za inovacije, so v prostorih vseh TOZD nameščene posebne skrinjice, v katere vrzite svoje predloge. Upamo, da smo vam s tem omogočili, da boste lažje sodelovali s svojimi koristniki predlogi, ki bodo omogočili in pripomogli k večji storilnosti dela.

Za predloge o inovacijah je potrebno le izpolniti formular in ga vreči v nabiralnik.

Deseti kongres ZKJ je dal velik poudarek inovacijski dejavnosti. Te dejavnosti ne smemo zanemariti, pa čeprav bi se nam postavile na pot še tako močne ovire. Vse ovire moramo s skupnimi močmi takoj odstraniti.

Naša komisija za inovacije si bo z vsemi silami prizadevala, da vam pomaga. Za vse informacije in pomoč so vam na voljo naslednji člani komisije: Slavko Hudej iz strojnega ključavničarstva, Ivo Rojc iz emajlirnice, Branko Cvetnik iz surovinskega obrata in Marjan Možina iz orodjarne. Ti vam bodo poleg referenta za inovacije rade volje dali potrebne informacije in nasvete. Sodelujte z njimi.

Naše inovatorje želimo seznaniti še z razpisom o štipendijah Titovega sklada SR Slovenije.

Štipendije iz tega sklada so namenjene predvsem mladim delavcem iz neposredne proizvodnje in iz drugih organizacij združenega dela, če imajo v njih delavci enak družbeno ekonomski položaj, kot delavci v neposredni proizvodnji, ki niso starejši od 30 let in ki imajo najmanj dve leti delovnih izkušenj ter so aktivni na področju samoupravljanja, inovacij, iznajditeljstva, v družbenopolitičnih organizacijah in dosegajo pri svojem delu nadpovprečne rezultate.

Kandidate za te štipendije predlagajo samoupravni organi ali družbenopolitične organizacije v TOZD.

Naša komisija za inovacije pa se je odločila za razpis o koristnih predlogih. Gre za take korist-

ne predloge s katerimi bi dosegli:

- nove proizvode,
- boljšo kvaliteto naših izdelkov,
- povečano produktivnost dela,
- izkoristek odpadnih produktov in materiala.

Tisti, ki imate take predloge, jih pošljite takoj, najkasneje pa do 10. 8. 1974 komisiji za inovacije. Predlogi bodo takoj obravnavani in nagrajeni s 100 din za koristno zamisel kakor tudi z avtorsko odškodnino po pravilniku glede na doseženo gospodarsko korist.

Vaše prijave vrzite v nabiralnik, ki sem ga že prej omenil. Zaželjeno je, da bi se inovacije zlasti v letošnjem jubilejnem letu še posebno razživele in nam pomagale k večjemu uspehu.

Dušan Kragelj

Samopostrežna restavracija

O problematiki družbene prehrane smo se že mnogo pogovarjali z našimi člani kolektiva in tudi o tem že mnogo pisali. Vendar je zanimanje za lastno samopostrežno restavracijo tako veliko, da moramo o tem še in še pisati. To je naš velik problem, je želja vseh članov kolektiva, da bi končno le enkrat jedli svoj obrok hrane za pogrnjeno mizo. Mnogi so navdušeni, da bi delali udarniško za zbiranje sredstev za graditev takega objekta, ki bi pomenil za kolektiv ne le rešitev družbene prehrane, temveč tudi primeren prostor za različno klubsko udejstvovanje.

Nekateri, zlasti mlajši pravijo, da bi se v tovarni počutili kot doma, če bi bili v okviru restavracije za družbeno prehrano urejeni tudi klubski prostori, kjer bi se lahko zadrževali v prostem času. Mnogo pohajkovanja in popivanja po gostilnah bi odpadlo. Zlasti mladi ljudje radi igrajo šah, biljard in druge lepe igre, ki se dajo igrati v klubih. To kar je glavno, bi bili pa v restavraciji kulturno postreženi.

Ker nas nekateri člani kolektiva sprašujejo, kako je z gradnjo nove samopostrežne restavracije naj za sedaj povemo le to, da se za tako graditev zavzemajo zlasti glavni direktor in družbenopolitične organizacije in da je splošna služba pripravila osnutek idejnega koncepta za tako restavracijo, ki naj bi prišel v kratkem pred organe samoupravljanja.

Na zadnji seji je delavski svet razpravljal o predlogu za pristop h gradnji objektov družbene prehrane in sklenil, naj se za to izdela investicijski projekt ter predvidijo potrebna finančna sredstva in viri, iz katerih se bodo ta sredstva črpala. Ta koncept mora biti predložen delavskemu svetu do meseca septembra 1974, do meseca januarja 1975 pa mora biti izdelan predlog za izgradnjo objekta družbene prehrane tudi za TOZD TOBI.

Varnost pri delu in prometu

BODIMO PREVIDNI V CESTNEM PROMETU

Na vseh ravneh in na vseh področjih si prizadevamo zmanjšati poškodbe vseh vrst ter njih tragične posledice. Tudi v našem podjetju smo v tem pogledu storili korak naprej, vendar zaradi nezadostnega razumevanja posameznikov še vedno premalo. O tem nam zgovorno pričajo visoke številke številnih poškodb na delu, zlasti pa v prometu.

V Sloveniji je bilo v 1964 letu le 85.912 motornih vozil, v letu 1973 pa že 348.181 ali 405 %. Prometnih nezgod je bilo leta 1964 v Sloveniji 5.138, v letu 1973 pa že 8.500.

Na območju celjske regije je bilo leta 1964 registriranih 649 prometnih nezgod, v letu 1973 pa že 1.452. Število motornih vozil se je povečalo za približno 350 % in je v letu 1973 znašalo 35.761.

V 10-letnem obdobju je bilo na cestah v Sloveniji skupaj 72.533 prometnih nezgod, v katerih je izgubilo življenje 5.155 ljudi, težje je bilo poškodovanih 38.395 in 57.128 ljudi lažje poškodovanih.

Na celjskem območju je v istem času bilo 10.851 prometnih nezgod, v katerih je 943 ljudi izgubilo življenje, težje poškodovanih je bilo 6.068 in lažje poškodovanih 8.043 ljudi.

Navedeni podatki so sicer le številčni, suhoparni, pa vendar nam te visoke številke nedvoumno govore in opozarjajo na dvoje:

1. da je naša družba izgubila nekaj tisoč ljudi vseh starosti in obeh spolov, ter utrpela ogromno materialno škodo in to zlasti zaradi neupoštevanja, delno pa tudi zaradi nepoznavanja cestno-prometnih predpisov. Škoda, zaradi izpada proizvodnje vsled odsotnosti poškodovanih, znaša samo v letu 1973 nekaj milijard starih dinarjev, če pa bi upoštevali vrednost izgubljene proizvodnje in materialne škode, pa bi ugotovili nekaj 10 milijard starih dinarjev izgube.

2. Da predstavlja smrt in poškodbe, zlasti za družino veliko tragedijo. Koliko žalosti in trpljenja, koliko gorja in vseh vrst težav občutijo otroci zaradi izgube očeca, matere, ali starši zaradi izgube ali trajne invalidnosti svojih otrok? Nihče ne more občutiti

vso tragedijo, ki jo doživljajo zlasti otroci in starši zaradi izgube svojih najdražjih, dokler tega sami ne doživijo.

Ko obravnavamo področje varnosti v cestnem prometu, moramo pomisliti, koliko družin je ostalo brez očeta, matere, brez svojih najdražjih in koliko ljudi vseh poklicev in starosti obeh spolov je izgubila naša družba zaradi nediscipliniranosti udeležencev v cestnem prometu?

Vprašajmo se torej, kaj smo storili mi vsi, da bi preprečili številne poškodbe vseh vrst in njih tragične posledice? Kljub temu najdemo še posameznike, ki premalo ali pa sploh ne posvečajo vprašanju prometne ali delovne varnosti nobene pozornosti. Morda čakajo, da bodo postali sami ali pa njihovi člani družine žrtve lastnega neznanja, nediscipliniranosti ali celo oholosti? Mar niso prav taki posamezniki sokrivci številnih človeških tragedij?

Vlado Pratkaner

VARSTVO PRI DELU

Iz analize delovnih nezgod s poškodbami ljudi in delovnih sredstev ter predmetov dela se ugotavlja, da je še vedno največ poškodb zaradi ljudi samih. Prav ta ugotovitev pa zahteva podrobnejšo analizo vzrokov vseh vrst nezgod s poškodbami. Nepredvidnost pri delu, zamišljenost, nevaren način dela, neuporaba osebnih zaščitnih sredstev, neustrezno oblačenje (gole roke) in nevarna gibanja (sandali, natikači) itd. predstavljajo sicer potencialno nevarnost za vse vrste poškodb delavcev na delu ter na poti z dela in na delo, vendar so to le zunanji (vidni in navidezni) vzroki mnogih poškodb. Pravi vzroki številnih poškodb so skriti v ljudeh samih. Tako na primer je lahko nepredvidnost, zamišljenost in sploh nevaren način dela odraz raznih nevidnih težav posameznikov (skrbni zaradi bolezní, dolgovi, neurejenih medsebojnih odnosov itd.); neustrezno oblačenje in nevarno obuvanje je odraz še neurejenih klimatskih pogojev (velika vročina v emajlirnici); vzrok neuporabljanja posameznih osebnih zaščitnih sredstev je dvojni in sicer v nekaterih primerih zaradi naglice pri delu posamezniki pozabijo na lastno varnost, v največ primerih pa se osebna zaščitna sredstva ne uporabljajo zaradi nediscipline in malomarnega odnosa do varstva pri delu posameznikov. Zadnje čase se pri raziskavah poškodb tudi vse bolj ugotavlja, da neposredno nadrejeni zlasti mlajšim delavcem delo praktično ne demonstrirajo.

V vseh primerih predstavlja nevaren način dela posameznikov in kršitev varnostnih predpisov zlasti nevarnost za zdravje in življenje delavcev, ki delajo na takih delovnih mestih.

Od lastnega prepričanja vsakega posameznika in vseh nas, da je zdravje naše največje bogastvo, je dejansko odvisna uspešnost ali neuspešnost varstva pri delu nasploh oziroma naše zdravje in delovna sposobnost. Za varno delo smo odgovorni vsi, zlasti pa vodstveni kader, ki lahko z ustreznimi vsakodnevnimi ukrepi v največji možni meri zagotovijo varno delo in prepreči številne nepotrebne poškodbe, ki bremenijo poškodovance in vse zaposlene.

PREGLED POŠKODB V MESECU MAJU 1974 — PO TOZD:

Naziv TOZD	Poškodbe z bolniškim staležem		bolniškega staleža Poškodbe brez				Vsega skupaj	
	na delu	na poti	Skupaj	na delu	na poti	Skupaj	Skupaj	Skupaj
	na delu	na poti	maj	junij	maj	junij	maj	junij
Frit	—	—	—	—	1	1	2	4
Posoda	4	1	5	39	128	1	129	923
Kotli	1	—	1	5	1	—	1	29
Radiatorji	2	—	2	7	10	—	10	73
Kolesa	2	—	2	4	5	—	5	23
Tobi	1	—	1	11	16	—	16	92
Kruševac	—	—	—	—	—	—	—	—
Kontejner	—	—	—	4	—	—	—	13
Orodjarna	1	—	1	1	4	—	4	40
ERC	—	—	—	—	—	—	—	—
Sk. službe	6	—	6	17	7	1	8	51
Skupaj	17	1	18	88	172	3	175	1.248
								193
								1.336

Drobne zanimivosti

HEKSAKLOROFEN — STRUP

Heksaklorofen je dezinfekcijsko sredstvo, ki ga množično uporabljajo v kozmetičnih preparatih kot so razne zobne paste, pene za britje, šamponi, lepilne kreme in deodoranti.

V ZDA so že leta 1961 odkrili, da sredstvo povzroča temno pigmentacijo kože na obrazu, kožne izpuščaje in akne. Pred nekaj leti pa so ugotovili tudi nevarnost možganskih poškodb kot posledico uporabe heksaklorofena. Vendar so takrat zdravniki mislili, da lahko pride do možganske poškodbe le, če heksaklorofen pride v telo slučajno skozi rano ali opekline.

Najnovejše raziskave pa so pokazale, da to sredstvo lahko pride v telo tudi skozi zdravo kožo. Posledice se pokažejo v trzanju mišic in duševnih motnjah.

MAMILA

Dosti je ljudi, ki so mnenja, da vsa mamila niso nevarna za človeški organizem, ali vsaj ne toliko kot nikotin v tobaku. Na prvem mestu tako imenovanih nevarnih mamil je hašiš. Lansko leto pa je skupina angleških zdravnikov objavila rezultate preiskav več kot deset uživalcev hašiša. Povprečna starost pregledanih oseb je bila 22 let, hašiš pa so kadili od 3 do 10 let. Preiskave so pokazale, da je hašiš še kako nevaren, saj je bilo pri vseh opaziti nevrološke in psihične okvare, izgubo spomina, težave pri izražanju, nemirno spanje in zmanjšano intelektualno dejavnost.

KABEL ZA AVTOMOBILISTE

Največ avtomobilistov obstane na cestah zaradi praznega akumulatorja. Seveda si v takem pri-

meru pomagamo z vlečno vrvjo. Dosti enostavnejša pa je rešitev z navadnim električnim kablom. Kabel priključimo na akumulator avtomobila, katerega prijazen lastnik nam je priskočil na pomoč. Prižgemo motor, potem pa dinamamo napolni lastni akumulator.

V Zahodni Nemčiji pa so šli celo dalje. Začeli so izdelovati vlečno vrv, ki vsebuje dve med seboj izolirani žici, ki se na koncu končujeta s sponko. Dve muhi na en mah.

MATICE — KLJUČAVNICE

Glede na to, da je tudi pri nas vedno več tatov avtomobilskih koles, bo domislica, ki so jo uveljavili v zahodni Evropi, zanimala tudi naše avtomobiliste.

Izdelovati so namreč začeli matice, ki služijo za pritrjevanje koles, opremljene s cilindrično ključavnico. Avto boste torej lahko brez skrbi pustili tudi na osamljenem mestu. Seveda, ko boste peljali avto k avtomehaniku, ali če boste hoteli zamenjati kolo sami, nikar ne pozabite vzeti s sabo ključa.

ELEKTRONIKA

»Oszillov 2« se imenuje elektronska naprava, ki služi iskanju pozabljenih električnih, vodovodnih in plinskih vodov in zidovnic. Zgodi se, da ni hiša niti do konca zgrajena, pa nihče več ne ve, kje poteka omenjena instalacija. Seveda je potem treba s kladivom in dletom razbijati omet in čestokrat na napačnem mestu. »Oszillov 2« nam vse te težave prihrani. Naprava ni večja od fotoaparata, prislonimo jo ob zid in če je pod ometom kakšna kovina, se na napravi prižge rdeča lučka.

Umetne mase in njihov razvoj

V obdobju zadnjih 50 let so v tehniki ter na raznih področjih našega življenja zavzele važno mesto povsem nove vrste materialov, tako imenovane plastične mase, umetne mase, polimere.

Skupno za vse vrste teh materialov, ki so lahko popolnoma naravna — ustvarila jih je narava sama (celuloza, beljakovine, naravni kavčuk), predelani naravni produkti (nitroceluloza) ali pa dobljeni s kemično sintezo (polietilen, bakelit, teflon, itd.), je to, da so sestavljeni iz zelo velikih

molekul. Te velike molekule nastajajo na več načinov: s polimerizacijo, s poliadicijo ali s polikondenzacijo.

Z razvojem organske kemije in kemijske tehnologije je nastalo prav v omenjenem obdobju zelo veliko vrst umetnih mas. Razvoj še ni končan. Izboljšane lastnosti že znanih umetnih mas ter vedno novi materiali so v nenehnem nastajanju in razvoju.

Kljub velikemu številu različnih vrst umetnih mas, pa jih na osnovi njihovega obnašanja pri

povišani temperaturi preprosto uvrstimo v dve veliki skupini: TERMOPLASTI — umetne mase, ki se pri segrevanju zmečajo in jih lahko tople oblikujemo, pri ohlajanju pa se strdijo. Ta proces se lahko ponovi večkrat, pri tem pa ostanejo lastnosti umetne mase nespremenjene.

DUROPLASTI — pri segrevanju teh materialov potekajo kemijske reakcije. Lahko jih oblikujemo pod vplivom toplote, vendar postopka ni možno ponovljati. Duroplasti ostanejo po končanem

oblikovanju s toploto netaljivi, s segrevanjem lahko le razpadejo, ne moremo pa jih ponovno oblikovati.

Uporaba najrazličnejših umetnih mas je velika in zelo raznolika. Predvsem so se uveljavile v gradbeništvu, avtomobilski industriji, v pohištveni industriji, v elektroindustriji, v kmetijstvu, v različne športne rekvizite, igrače, predmete široke potrošnje, pri embalaranju, itd. Celo letalstvo in vesoljska tehnika ne moreta brez umetnih mas. Kovinsko predelovalna industrija nadomešča kovinske dele s plastičnimi predvsem tam, kjer so potrebne velike serije manjših polizdelkov. Tehnologija predelave umetnih mas omogoča hitro in točno izdelavo tudi zelo kompliciranih delov.

V EMO potrebujemo letno več vrst bakelitnih ročajev in gumbov v skupni teži 140 ton. Ker je bakelit dober toplotni izolator, se gumbi in ročaji na posodi pri kuhanju ne segrejejo tako močno, da jih ne bi mogli prijemati z rokami. Prav tako so tudi estetsko dopolnilo našim izdelkom, odpirajo se nam tudi še nove možnosti različnih barvnih izvedb ročajev in gumbov za uskladištev z barvno izvedbo posode.

Velike količine umetnih mas so potrebne tudi za naša izdelka — visoko in nizko montažni izplakovalnik. Vsi notranji deli teh dveh izdelkov so iz različnih umetnih mas — termoplastov.

Zato je potrebno tudi v naši tovarni poznati umetne mase in tehnologijo njihove predelave predvsem zaradi kontrole kvalitete izdelkov kooperantov ter za prilaganje našega proizvodnega programa modernejšemu življenjskemu utripu.

Razstava plastičnih materialov

Vsakoletne mednarodne razstave, ki se izmenično vrstijo v Düsseldorfu, Londonu, Parizu in Milanu nazorno prikazujejo nezadržno uveljavljanje plastičnih materialov, ki vse bolj nadomeščajo kovino, les, papir, steklo in druge snovi. Letošnjo mednarodno razstavo v Parizu od 5. do 12. junija »Interplastique 74« je organiziralo Strokovno združenje francoskih predelovalcev umetnih mas in kavčuka. V času razstave in sicer od 4. do 7. junija je bila v Parizu tudi evropska konferenca o plastiki in kavčuku. Delo konference je potekalo na plenarnih zasedanjih (Tehnično-ekonomске novosti, Avtomatska izdelava majhnih izdelkov iz termoplastov, Viri ogljikovodikov ter splošne posledice pri elastomerih, Polimeri in boj proti onesnaženju okolja) in na enajstih specializiranih sekcijah. Strokovnjaki, ki so sodelovali z referati so bili iz naslednjih dežel: iz Francije, Belgije, Nizozemske, Velike Britanije, ZDA, Švice, Italije, Grčije, Poljske, Romunije, Madžarske, CSSR, Sovjetske zveze, Kanade, ZR in DR Nemčije, Avstrije, Izraela in Južnoafriške republike. Zanimivo je, da je SSSR sodelovala samo na konferenci, na razstavi pa bi zaman iskali njen paviljon.

Na velikem razstavnem prostoru pri Porte de Versailles je razstajljalo več kot 800 razstavljalcev. V posebnih prostorih so razstajljali proizvajalci surovin in pomožnih sredstev, spet ločeno proizvajalci vseh vrst strojev in naprav za predelavo in kontrolo predelave umetnih mas, poseben oddelek je bil namenjen proizvajalcem finalnih, to je končnih izdelkov iz umetnih mas. Pri surovinah so bili v ospredju termoplastični materiali, pri njih so proizvajalci dosegli tako stopnjo napredka, da so te surovine primerne za najzahtevnejše tehnične izdelke. Tu bi omenili dve firmi in sicer francosko C d F Chimie, ki je razstavila tri uspešne izdelke iz svojih poliesterskih in epoksi umetnih mas: model športnega avtomobila Matra Bagheera, jadrnico »Vaurien« s svetovnega šampionata 1973 ter smučič Rossignol s tekmovanja za svetovni smučarski pokal.

Originalen in atraktiven je bil način prikazovanja proizvodov firme General Electric Plastic. Njihov razstavni prostor je bil urejen kot laboratorij, kjer so prikazovali svoje materiale Noryl, Lexan in silikonske mase. Noryl

je termoplastičen material odporen proti zvišani temperaturi, vodi in vreli vodi. Je izredno odporen proti mehničnim poškodbam, kar so prikazali tako, da so z razdalje 10 m z nekakšno fračo izstrelili v okno iz Noryla kamen težak pet kilogramov. Okno se ni razbilo, nastale so le manjše poškodbe na površini. Primer za izdelek iz tega materiala — zaščitna čelada za motoriste.

Zanimiv in zabaven je bil tudi preizkus lastnosti silikonske mase. Umetna masa je brezbarvna, prozorna gosta in želatinasta. Njena posebna sposobnost je da izredno absorbira mehansko energijo. Demonstrator je preizkus izvedel s surovimi jajci. Najprej je jace spustil z višine enega metra na tla, seveda se je razbilo. Nato je spustil novo jajce z iste višine na približno 5 cm debelo plast silikonske mase, jajce je ostalo celo. Da bi gledalce prepričal, da tu ni goljufija, je nato jajce, ki je srečno prestalo padec na plast umetne mase vrgel spet na tla, kjer se je razbilo. Možnost uporabe te mase predvidevajo tam, kjer je potrebno omiliti oziroma preprečiti hude poškodbe (trčenja, padci, itd.). Tudi vsi ostali proizvajalci surovin so se trudili čim bolj predstaviti uporabnost svojih proizvodov, saj je konkurenca kar huda — izdelati umetno maso s čim boljšimi lastnostmi.

Prav tako obsežno je bilo razstavišče proizvajalcev strojev in naprav. Zastopani so bili stroji za vse načine predelave umetnih mas in so tudi obratovali. Kar lepo uporabni različnejši izdelki so posebno razveseljevali številne obiskovalce razstave, saj so jih lahko odnesli domov.

Izdelovalci strojev so hoteli predvsem prikazati kako točno in kako avtomatsko dela njihov stroj. Zanimivi so bili predvsem najmanjši izdelki — zobniki težki nekaj gramov ter največji votli izdelki težki nekaj kilogramov. Najbolj občudovani so bili stroji, ki so delali popolnoma avtomatsko — od vsipavanja surovine v stroj do avtomatske kontrole gotovih izdelkov.

Japonska firma Nissei Plastic Industrial je z vso pravico obesila na svoj stroj za brizganje termoplastov napis: stroj, ki obratuje je najbolj neslišen na svetu. Poleg tega, je to stroj, ki je sposoben brizgati neposredno pripravljene mešanice umetne mase in anorganskih dodatkov. Odpreski, ki so nastajali so imeli izred-

no lep estetski videz (namizni okvirji za fotografije).

Splošni vtis o razstavljalcih strojev in opreme za predelavo umetnih mas je, da je proizvajalcev veliko, veliko specialistov, ki so sposobni izdelati zelo zahtevne izdelke.

Na razstavnem področju končnih izdelkov iz plastike je nastajal splošni vtis o prisotnosti umetnih mas v vsakdanjem življenju. Morda se ne zavedamo, da je jedro našega novega oblaženega pohištva iz poliuretanske mase, da je v avtu, v katerem se vozimo veliko delov iz umetnih mas itd. Na razstavi so predvsem pritegnili efektni aranžerski izdelki z igro barv in svetlobe, udobni in zelo estetsko oblikovani stoli in mize, kvalitetni izdelki za šport in rekreacijo in ne nazadnje domiselne in živobarvne igrače.

Razstava je bila obsežna, dobro in pregledno organizirana ter je obiskovalcem nudila dober vir informacij.

Bo nafte kmalu zmanjkalo?

Nafta ali kako jo ponekod drugače imenujejo »črno zlato« je pred nedavnim razburkala ves svet. Prenekateri jekleni konjiček je moral ostati miren v svojem hlevčku, ker ni imel hrane — nafte ali bolj očiščene nafte — bencina.

Zakaj je nastala tako imenovana naftna kriza, ne bomo ponavljali, saj so nekaj mesecev nazaj pa tudi sedaj časopisi polnili stolpce na prvih straneh in razlagali, kako je s to rečjo.

Odkritje nafte niti ni tako staro. Odkrili so jo v petdesetih letih prejšnjega stoletja kot pomemben vir energije. Po nekaterih statističnih podatkih so zvrtili prvo vrtno za pridobivanje na svetu leta 1857 v Romuniji, nekaj let pozneje pa so nafto odkrili tudi v Ameriki. V Rusiji so zvrtili prvo naftno vrtno leta 1875, nakar so sledile naslednje dežele: Pakistan, Indonezija, Peru, Mehika, Argentina, Iran, Venezuela, Sedanja Saudska Arabija in druge. Takrat so uporabljali še zelo preproste pripomočke za iskanje ležišč nafte. Prva vrtna je bila globoka komaj 20 metrov in je dajala na dan 400 litrov nafte. Danes pa segajo najgloblje vrtnine že v globino do 7000 metrov.

V današnjem času pridobivajo nafto skoraj po vsem svetu. Pridobivanje pa je napredovalo le postopoma. Leta 1916 so pridobili na svetu okrog 68 milijonov ton nafte, leta 1948 okrog 468 milijonov ton, leta 1962 pa že 1.251 milijonov ton nafte.

Po nekaterih podatkih so leta 1935 na svetu načrpali 227 milijonov ton nafte in to v Severni Ameriki 134,7 milijona ton, v Srednji Ameriki 7,6 milijona ton, v Južni Ameriki 29 milijonov ton, v Afriki 1 milijon ton, v Aziji (brez SSSR) 19,4 milijona ton, v Evropi (brez SSSR) 9,4 milijona ton in v SSSR 25,1 milijona ton. Leta 1971 pa so v ZDA načrpali 490 milijonov ton nafte, v SSSR pa 377 milijonov ton nafte. Danes sama Saudska Arabija pridobiva velikanske količine nafte. Skoraj neverjetno se zdi, da so samo 5. novembra 1973, torej v enem samem dnevu načrpali 826.800.000 litrov nafte.

Kljub tako velikemu izkoriščanju znanih naftnih ležišč pa ima nafta še zelo veliko prihodnost. Po svetu se nahajajo še velika in bogata ležišča te dragocene tekočine. Računajo, da imajo v Ameriki 69,6 milijarde barelov nafte. (Nadaljevanje na 13. strani)

GLOBUS

Lani je bilo samo v Zagrebu izgubljenih 6.169.011 delovnih dni zaradi bolezni. V enem samem letu je bilo po podatkih skupnosti za zdravstveno zavarovanje 373.755 primerov obolenja. Ker pa je v tej skupnosti 393.000 zavarovancev, pomeni, da je zbolel skoraj vsak izmed njih. V Zagrebu ni delalo lansko leto približno 20.000 delavcev. Dnevno na Hrvatskem povprečno 60.000 ljudi ne pride na delo zaradi bolezni, toda večina bolezni je socialne narave. Tako je poročal Vijesnik dne 30. maja 1974.

— o —

Iz uradnih statističnih podatkov je razvidno, da se je v obdobju od leta 1967 do 1970 na našem trgu vsako leto pojavljalo 5.737 do 6.125 novih proizvodov, medtem, ko je to število leta 1971 narastlo na 7.520, povečalo pa se je zlasti v naslednjih letih. Prav zamrznitev cen je pripomogla, da se v zadnjih treh letih pojavljajo na trgu proizvodi, ki so deklarirani kot »NOVI«, dejansko pa gre le za nekoliko modificirane inačice istih, za katere so izposlovali višje cene.

— o —

Vrednost čistih osebnih dohodkov, izplačanih lani zaposlenim v gospodarstvu Slovenije, je dosegla 13.656 milijonov dinarjev. V primerjavi z letom 1972 so se povečali za 2.272 milijonov dinarjev ali za 20 odstotkov. Zaposlenih je bilo 534.058 delavcev, kar je za 17.774 delavcev ali za 3 odstotke več kot v letu 1972. Povprečni izplačani neto osebni dohodek je lani dosegel 2.131 din in je bil za 294 din ali za 16 odstotkov večji kot v letu 1972.

— o —

Povečanje pokojnin mora ustrezati dvigu življenjskih stroškov v prvem polletju, so sklenili na seji zveznega odbora Zveze upokojencev dne 24. maja. Zvezni odbor se je še posebej zavzel za to, da bi med usklajevanjem zakonskih predpisov z novimi ustavami uveljavili nove rešitve, po katerih bi se pokojnine v prihodnje usklajevale z gibanjem nominalnih osebnih dohodkov, ne pa tako kot sedaj v skladu z gibanjem življenjskih stroškov.

NAŠ RAZGOVOR

O tekmovanju za Idealno ženo Jugoslavije 74, ki ga vsako leto organizira redakcija revije »Praktična žena« iz Beograda. Tekmovanja se je udeležila tudi naša članica kolektiva Vikica Vajdetič. Povzemamo zanimiv razgovor z njo.

Emajlirec: Zakaj si se odločila, da se udeležiš tega tekmovanja?

Vikica: Vzpodbudila me je Ika Plevnik iz naše propagande, ki je bila članica glavne žirije na Prvem polfinalu v Kaštel Starem, kjer je bilo naše podjetje tudi sponzoriratelj. S svojim pripovedovanjem o vtisih s tekmovanja me

Vikica Vajdetič

je tako navdušila, da sem se kar čez noč odločila in se prijavila za Drugo polfinalno skupino v Vrnjački banji.

Emajlirec: Si se odločila še iz katerega drugega vzroka?

Vikica: Kajpak! Predvsem menim, da je prav, da na takšnih tekmovanjih, kjer so prisotne žene iz vseh republik, sodeluje tudi kakšna Slovenka. Upam, da se bodo v bodoče Slovenke prijavljale v večjem številu.

Emajlirec: Je bilo tekmovanje težko in si se mnogo pripravljala?

Vikica: Za priprave je bilo presneto malo časa, prva disciplina pa tako obsežna, da je mnogo reči, katere sem zajela v priprave ostalo ob strani.

Samo tekmovanje je zelo naporno, program izredno zgoščen in zajema osem tekmovalnih disciplin, številne sestanke, razgovore z žirijo, novinarji, izlete, svečane večerje; na koncu pa ko smo bile vse mrtvo utrujene še svečana prireditev nam v čast.

Tekmuje se v naslednjih disciplinah:

- Splošna razgledanost — pismeni test s tridesetimi vprašanji,
- znanje iz zakonodaje s poudarkom na pravicah in dolžnostih delovnih žena v naši družbi,
- kuhanje,
- pogrinjek za dve osebi,
- vezenje,
- pletenje,
- aranžiranje cvetja,
- pokaži kaj znaš — vsaka se je odrezala po svoje. Nekatere so

pele, druge plesale, igrale kak instrument, sama pa sem se odločila za recitiranje Prešernovega »Povodnega moža«.

Emajlirec: Torej si na tekmovanju dosegla uspeh?

Vikica: Želela sem predvsem sodelovati, zato je bila uvrstitev v finale velik uspeh, katerega se nisem nadejala. Zelo vesela pa sem bila zmage v disciplini kuhanja.

Emajlirec: Si bila na obeh tekmovanjih lepo sprejeta?

Vikica: Sprejem in tekmovalno vzdušje je bilo izredno. Spomini na vse to bodo ostali nepozabni.

Emajlirec: Kako pa novinarji?

Vikica: Novinarji kot novinarji! Kljub vsemu pa so bili zelo prijazni.

Emajlirec: Česa se najraje spominjaš?

Vikica: Vsega. Bilo je zelo lepo, spoznala sem nove prijateljice iz vseh krajev Jugoslavije. Posebno pa se spominjam članice glavne žirije, gledališke igralko Branke Veselinović, ki me je prevzela s svojim neuničljivim humorjem in vitalnostjo, zlasti pa s humanostjo, ki se kaže v brezmejni ljubezni do vseh otrok. Prevzela je nam-

reč patronat nad otroškim domom za ohromele otroke v Beogradu, kateremu sem poklonila vsoposodo — darilo naše tovarne EMO.

Emajlirec: Kaj pa druge nagrade?

Vikica: Bile so lepe in številne v polfinalu in finalu. Med drugim smo finalistkinje prejele na finalnem tekmovanju v Beogradu od podjetja Iskra prenosni televizor »MINIRAMA«. Tega darila smo se vse po vrsti izredno razveselile. Zato bi se v svojem in v imenu ostalih tekmovalk Iskri še enkrat zahvalila.

Emajlirec: Katera je bila torej zmagovalka?

Vikica: Zares zaslužno je zmagovala SMILJANA ALEKSANDROV, zobozdravnica iz Beograda. Še v naprej ji želim mnogo uspeha kot »Idealni ženi Jugoslavije 74« na tekmovanju za Idealno ženo sveta.

Emajlirec: Se boš še kdaj prijavila na tako tekmovanje?

Vikica: Ne, ker po pravilih ni možno tekmovati dvakrat. Menim pa, da je dovolj mlajših predstavnic iz naše republike, ki se bodo v bodoče gotovo prijavile, česar si iskreno želim.

NAJBOLJŠA EKIPA V ODBOJKI

V hudi konkurenci na športnih tekmovanjih med našimi TOZD je bila zmagovalka v odbojki ekipa TOBI

RAZGLEDNICE MESTCA

Znamenitosti celjskega muzeja

Obnovljen celjski muzej ima okrog 33.000 muzealij. Velika večina teh zanimivosti je že razstavljen v obnovljenih prostorih. V tem sestavku želimo seznaniti naše goste, poslovne partnerje in tudi naše člane kolektiva z bogastvom tega zanimivega muzeja in jim priporočamo, da si ga ogledajo.

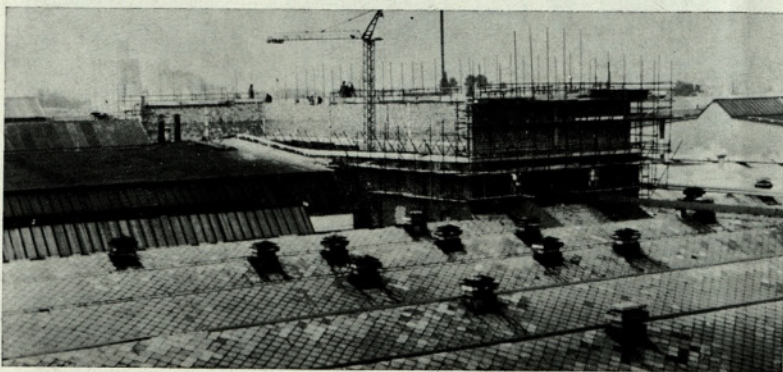
Clani političnega aktiva ZP Iskra so se zbrali na posvet v sejni dvorani DS EMO. Razpravljali so o raznih gospodarskih vprašanjih

Naše podjetje je obiskala partijska delegacija iz Urugvaja. Sprejeli so jo naši predstavniki

Ob obisku partijske delegacije Urugvaja so se zbrali v sejni dvorani DS naši delavci. Govoril jim je vodja urugvajске delegacije

Na mestu, kjer je stalo staro skladišče materiala, raste novo

Pred otvoritvijo 11 razstavnih dvoran kulturnozgodovinske zbirke, kar je šteti za četrto največjo doslej uresničeno kulturno naložbo v Celju, je imel muzej od vsega bogastva okrog 33.000 muzealij publiki na ogled le arheološko zbirko, lapidarij v kleti in nedokončan lapidarij na prostem. Tudi zdaj, ko je zaživelo muzejsko prvo nadstropje bo Pokrajinski muzej Celje šele na polovici svoje načrtovane razvojne poti. Čeprav je normalno, da noben muzej nima vsega svojega bogastva stalno razstavljen, pa bo tudi po sedanjosti bistveni razširitvi stalnih razstav muzeja širšemu občinstvu redno na ogled le nekaj nad 1700 muzejskih predmetov.

Začenši z glavno dvorano z znamenitim Celjskim stropom, ki je zdaj dopolnjena s Straussovimi tihožitji, je bilo odprtih še 10 dvoran stalne muzejske zbirke, in sicer: 1. soba srednjega veka z razstavnimi predmeti od 13. do 15. stoletja in freskami iz začetka 17. stoletja; 2. renesančna soba s skrinjami, slikami, orožjem, posodo in freskami iz 18. stoletja; 3. pozna renesansa in zgodnjega baroka s slikami, pohištvo, zvonom, sekreterjem z želvovino in slonovo kostjo ter ključi in obešanke iz celjskega gornjega gradu. V istem

prostoru je še minimalen ostanek fresk iz 17. stoletja; 4. baročna soba, ki vsebuje omaro z nalepkami koloriranih grafik, skrinjo z umetniškimi okovjem in kombinacijami različnih vrst lesa ter kalupi okraskov za ulivanj fresk; 5. Gallova soba — Ferdinand Gallo je bil znamenit baročni kipar iz Celja (ok. 1709—1788) — z njegovimi kiparskimi stvaritvami in rokokojskimi freskami v sobani; 6. soba Celjskih grofov z njihovimi lobanjami, zgodovinskimi podatki o njihovih posestih ter gradovih. Dodatno razstavljeno gradivo so njihovi grbi, rodovniki in redki izkopani predmeti z njihovega gradu; 7. baročna soba s podarkom na slikah, orožju, kipih, sekreterjih in ostankov fresk iz 18. stoletja; 8. klasicizem in empim s pohištvo, slikami, porcelanom, steklom in lestencem iz domačih glazur ter urami in cinasto posodo celjskih kositarjev; 9. bidermajerska soba s portreti, urami, pohištvo, porcelanom, steklom in orožjem in zadnjo dvorano, ki obsega razstavne predmete od začetka 19. stoletja do leta 1925. To je obdobje, ki je posnelo najrazličnejše zgodovinske sloge v slikarstvu, oblikovanju porcelana in stekla (Schütz — Liboje) in orožje.

NAŠA HIMNA

Ob jubilejnem letu objavljamo himno kolektiva, ki jo je kolektiv sprejel ob 60-letnici. Besedilo

zanjo je napisal Emil Jejčič, uglasbil pa jo je Tone Tržan.

Mi strumno smo vstali, iz sužnosti mraka,
v bojih krvavih nam tekla je pot,
nad nami je zvezda rdeča blestela,
z njo sreča obdala je delavski rod.

Ta zvezda je nam emajlircem sijala,
njen žarek je v srcih nam plamen prižgal,
v toploti plamena je kri vzvalovala,
iz njenih valov pa nov človek je vstal.

Svobode in zmage nam zdaj naši stroji,
v veselem brnenju že pesem pojo,
saj delu v slavo, po ljudski nam volji,
kot reka mogočna brezhlibno teko.

Veselo nam sveti jutranja zarja,
ko dela nas kliče prijazen pozdrav,
od nas pa se radosten dan poslavlja,
ko sonce zahaja sred' gorskih višav.

Obletnica katastrofalne poplave

(Nadaljevanje in konec)

Čiščenje se je pričelo šele drugi dan, v nedeljo 7. 6. 1954. Ta dan je obiskal tovarno član izvršnega sveta FLRJ tovariš Franc Leskošek. Ogleдал si je v spremstvu diktora Vladimira Vebra poplavljenе delavnice, dal nekaj dobrih nasvetov in obljubil, da se bo zavzel za to, da nam bo dana čim hitrejša pomoč. Po njegovem odhodu se je takoj

bil prevzet od velikega opustošenja in je sekretarja takoj vprašal, če se je že kaj ukrenilo, glede pomoči poplavljenemu delavstvu. Obljubil je, da se bo zavzel za pomoč in res je bilo nekaj dni nato objavljeno, da je izvršni svet LRS sklenil, da se da izdatna pomoč za poplavljenе v mestu Celju in drugih prizadetih okrajih.

Podjetju so priskočili takoj na pomoč nekatere gasilske enote

Poplavljenа okolica tovarne

formiral štab, ki so ga sestavljali vsi vodilni uslužbenci z direktorjem Vladimирjem Vebrom na čelu, predsednik upravnega odbora, predsednik sindikata, predsednik delavskega sveta in sekretar partijskega komiteja tovarne. Štab se je še istega dne sestal in pod vodstvom direktorja proučil nastali položaj. Takoj so bili podvzeti najnujnejši ukrepi, predvsem pa se je pričelo delati načrtno.

Naslednjega dne si je v popoldanskih urah ogledal tovarno podpredsednik izvršnega sveta LRS tovariš Marjan Breclj. Tovariš podpredsednik si je želel ogledati tudi posledice poplave v stanovanjski koloniji in se je v spremstvu sekretarja tovarne tov. Emila Ježiča napotil po Delavski cesti in si ogledal vsako posamezno stanovanje. Zelo je

in kolektivi, ki so se na vso moč trudili, da bi spravili podjetje v vzdržno stanje. Z njihovo pomočjo se nam je tudi to po daljših mukah in težavah deloma posrečilo.

Posebno uspešno so delovale gasilske enote, ki so priskočile na pomoč iz bližnjih krajev.

Zelo učinkovito pomoč so dale naslednje gasilske enote: Gasilska milica Ljubljana, Gasilska milica Maribor, Prostovoljno gasilsko društvo Ostrožno, Prostovoljno gasilsko društvo Rudnik-Laško, Prostovoljno gasilsko društvo Rečica ob Savinji, Prostovoljno gasilsko društvo Ježica Ljubljana, Prostovoljno gasilsko društvo Blagovica, Prostovoljno gasilsko društvo Privoje, Prostovoljno gasilsko društvo Dravljе, Prostovoljno gasilsko društvo Zagorje in Prostovoljno gasilsko društvo Hrastnik.

Od omenjenih gasilskih društev so se najbolj izkazala naslednja: Poklicna gasilska milica Ljubljana, Poklicna gasilska milica Maribor in Prostovoljno gasilsko društvo Ostrožno.

Od podjetij so priskočila na pomoč naslednja: »Agroservis« Ljubljana, »ELMA« Črnuče, »Rade Končar« Zagreb, ELEKTRO REMONTNE DELAVNICE Maribor, TAM Maribor, LITOSTROJ Ljubljana, »ISKRA« Kranj, Zdravilišče Novo Celje, Vojno preduzeče Kamnik in »SATURNUS« Ljubljana.

Pomoč, ki so jo dala ta podjetja je bila zelo dobrodošla. »Agroservis« Ljubljana nam je dal na razpolago v najbolj kritičnem momentu črpalko in traktor ter 6 ljudi. Vojno preduzeče Kamnik je darovalo našim poplavljenem 12,5 m³ lesa za tla, poleg tega pa je dalo tudi na razpolago 1 tovorni avto in šoferja. Darovalo je tudi manjšo količino rabljenega pohištva za naše poplavljenе. »Saturnus« Ljubljana nam je priskočil na pomoč s tem, da nam je dal brezplačno na razpolago eno tovorni avto in šoferja za 14 dni. »Litostroj« Ljubljana nam je na našo prošnjo takoj dal na razpolago 12 strokovnjakov za teden dni, a Zdravilišče Novo Celje je sprejelo sklep, da nam priskočil na pomoč celoten njihov kolektiv, ki je res delal 5 dni po 5 ur na dan. Dela se je udeležilo 25 članov kolektiva.

Ostala podjetja so nam pomagala predvsem pri sušenju elektromotorjev in varilnih agregatov. Posebno si je prizadevala »Elma« Črnuče, kakor tudi »Rade Končar« Zagreb in Tovarna avtomobilov Maribor. Od 600 poplavljenih elektromotorjev smo jih sami usposobili ca. 250, dočim so nam ostali del usposobila navedena podjetja. Tudi od ca. 100 poplavljenih agregatov za varenje smo jih okrog 20 posušili in uredili doma, dočim so nam ostalo količino pomagala urediti že prej navedena podjetja.

Okrajni sindikalni svet je organiziral 18 tovornih avtomobilov za odvoz blata in druge nesnage. Ti avtomobili so bili večinoma iz Ljubljane, nekaj pa tudi iz ostalih krajev in so odvažali material eno nedeljo.

Na pomoč je priskočil tudi kolektiv Steklarne Rogaška Slatina. Na dan nedelje je prišlo delat 40 ljudi, ki so delali 3 ure pri čiščenju stanovanjskega naselja.

V tovarni je delo hitro napredovalo. Kolektiv je vložil vse svoje moči, da je najprej očistil delavnice ogromnih naplavin. Takoj zatem, so se začeli usposablјati najprej oddelki in naprave, ki so imeli možnost nadalje pomagati drugim oddelkom. To so bili predvsem vodovod, razsvetljava, črpalka ob Voglajni, remontni oddelek, kotlarna, mehanična delavnica, generator s plinskim vodom, žarilne peči, lužilnica itd.

Ze dne 8. 6. 1954 je bila zakurjena kotlarna in očiščena lurgi naprava, a acetilenska naprava je bila že naslednjega dne v pogonu. 11. 6. 1954 je bila usposobljena črpalka ob Voglajni, kar je mnogo pripomoglo k hitrejšemu napredku dela. Istega dne je bilo odrejeno od strani štaba, se čimpreje stavi v pogon generator, ki je bil urejen do 14. 6.

1954, a zaradi elektromotorja, ki se je nahajal na sušenju ni bilo mogoče istega dne staviti generator v pogon, temveč je začel delovati nekaj dni kasneje.

Močno je bila poškodovana telefonska centrala in poplavljeni so bili vsi telefonski aparati, ki so se nahajali v pritličnih pisarnah. Telefonsko napelјavo je bilo treba obnoviti. Štab je takoj poskrbel, da se je vzpostavila zasilna zveza z mestom in sicer najprej na eno linijo, po preteku 8 dni, pa smo imeli vzpostavljeno zvezo že na 3 linije. Tu je treba omeniti, da so strokovnjaki, ki smo jih poklicali iz »Iskre« Kranj izjavili našim strokovnjakom, ki so popravljali telefonsko centralo, da delajo zaman, ker se ta ne bo dala več popraviti. Kljub temu pa so naši strokovnjaki centralo v pičlih 20 dneh popravili in usposobili, tako da je bila vzpostavljena zveza s posameznimi delavnicami, oddelki in pisarnami, kar je mnogo pripomoglo za boljšo in ekspeditivnejšo organizacijo dela.

Upravni odbor v taki situaciji kot je bila 5., 6. in 7. junija 1954 pravzaprav ni mogel takoj sprejeti načelno stališče kako odpraviti posledice poplave in usposobiti obrat. Sestal se je 8. junija 1954. Na tej seji je direktor podjetja tovariš Vladimir Veber dal izčrпно poročilo upravnemu odboru o že podvzetih ukrepih in predložil mnenje štaba, kakor tudi svoje mnenje glede nadaljnjega načrtnega dela, upravnemu odboru. Upravni odbor je po zelo obširnem razgovoru sprejel program dela, po katerem se je v nadaljnjem ravnal štab. Da je bil program dela, ki ga je upravni odbor sprejel na tej seji pravilen, se je izkazalo pri poznejšem delu in poznejših izkušnjah.

Upravni odbor je tudi na tej seji odobril način dela, in ukrepe, ki jih je izdal štab prve tri dni ter naročil direktorju, naj podvzame vse potrebno, da se bo delo odvijalo po sprejetem programu.

Tovariš Vladimir Veber — direktor podjetja je na tej seji upravnemu odboru sporočil, da so se vsi vodilni uslužbenci, ki jih je pozval na dan poplave, nemudoma odzvali njegovemu pozivu in jim je izrazil pohvalo.

Po vsestranskem prizadevanju vodilnih uslužbencev, mojstrov in vsega delavstva, je bila tovarna dokončno usposobljena dne 28. 6. 1954. Ta dan je začela obratovati stoodstotno.

Tudi stanovanjsko naselje, ki je bilo močno prizadeto, se je v razmeroma kratkem času osvobodilo naplavin. Med najbolj prizadetimi so bili ljudje, ki so stanovali na Krožni poti in na Delavski cesti, kajti tamkaj je dosegla voda največjo višino. Kljub temu, da je voda tako naglo naraščala in da je posebno na Krožni poti segala čez 2,20 m visoko in takorekoč ljudi iznenadila v spanju, ni bilo razen enega primera človeških žrtev.

Štab je takoj poskrbel, da se je poplavljenem nudila najnujnejša pomoč. Določen je bil član štaba tovariš Martin Pirš, da skrbi in vodi načrtno delo pri stanovanjskih hišah, a v pomoč stamtu bila dodeljena tovariš Ivan Čednak in Ivan Golja. Ti trije tovariši so zelo uspešno opravili svojo nalogo in izvršili vse kar je bilo najnujnejše.

Bo nafte kmalu zmanjkalo?

(Nadaljevanje z 10. strani)

te (en barel je približno 147 litrov). Evropska ležišča nafte so ocenjena na 12,8, afriška na 106,4, azijska na okrog 231,5 in avstralska na 2,1 milijarde barelov nafte.

Ti podatki kažejo, da nafte ne bo še zlepa zmanjkalo, vendar nafta ni neizčrpen vir energije in nekoč bodo le porabili zadnjo kapljo.

Sedanja energetska kriza z nafte pa je spodbudila razne zahodne države, da so začele raziskovati druge vire energije. Če bodo našli nadomestno energijo za

nafto, tedaj se bo njena poraba za pogonsko gorivo prav gotovo zmanjšala.

Po svetu iščejo zlasti nadomestek za bencin. To raziskovanje so, kot izgleda, vzeli resno. Francozi že serijsko izdelujejo 610 kg težke in 1,69 m dolge električne avtomobilčke iz poliestra, ki imajo tri kolesa, dosežejo hitrost 40 kilometrov na uro in razdaljo 100 kilometrov. V Kaliforniji pa šest inženirjev preizkuša pogon običajnega avtomobilskega motorja z vodikom. Vozilo dobiva vodik iz hidriranih kovinskih blokov, ki bi jih lahko zamenjavali na sedanjih bencinskih črpalkah.

V SENCI DVEH LEVOV

(Nadaljevanje)

Odnos starega Adolfa Westna do delavstva je bil vedno nekako patriarhalen. Ta patriarhalnost pa se je prenesla pozneje tudi na njegovega nečaka Adolfa. Delavstvo je moralo ogromno delati, kajti vodstvo ni popolnoma nič popuščalo. Delavci so garali tudi po 16 ur nepretrgoma. Delali so v dveh izmenah. Prva izmena je delala od sedme ure zjutraj do dvanajste in od trinajste do osemnajste ure, druga izmena pa od devetnajste ure zvečer do štiriindvajsete ure in dalje od ene ure do šeste ure zjutraj. To je bil deseturni delavnik. Za to deseturno delo je bila najnižja plača eno krono in dvajset vinarjev. Enosobno stanovanje je stalo deset do dvaindvajset kron mesečno. Srednja plača za deseturno delo je bila dve kroni in štirideset vinarjev, ključavničarji in strugarji pa so imeli do pet kron na dan.

Povišanje plače je bilo zelo redko. Po nekaj let je moral delavec delati za krono in dvajset vinarjev. Za povišanje plače so morali delavci prositi Adolfa ali Avgusta Westna, ko sta bila na obhodu po tovarni. Če je kdo dobil kako povišanje plače je to povišanje znašalo le pet do deset vinarjev na dan ali v današnji valuti približno za eno zemljo.

Delovni režim v tovarni je bil neznošen. Delavce so priganjali k delu in če je kdo le malo postal ali v nočni izmeni zaspal, je bil takoj odpuščen. Pred tovarno je vedno čakalo po dvajset in več delavcev in delavk, da bi dobili delo. Mojstri so bili sami Nemci ali pa nemčurji, priganjači, ki so sovražili slovenske delavce. Zmerjali so jih s psovko »Windischer Hund«.

Stari Adolf Westen se je leta 1912 odselil v Gradec, tovarno pa je prepustil svojim nečakoma Adolfu in Augustu. Jabolko ne pade daleč od drevesa, pravi star slovenski pregovor. To je zlasti držalo pri teh dveh nadutih Nemcih. Ta dva nista bila le verna slika svojega strica, pač pa sta ga kar se tiče zatiranja delavstva v vsem prekašala. Njihova nadust je močno narasla med prvo svetovno vojno. Tako kot sta bila naduta sama, so bili naduti tudi njihovi pomagači. Vse to se je odražalo v povečanem zapostavljanju slovenskih delavcev. Če je bil njihov stric Adolf stari mojster v izkoriščanju, sta ga ta dva njegova nečaka daleč prekašala.

Položaj delavstva se je med prvo svetovno vojno zaradi stalnega naraščanja cen močno poslabšal, saj so se v primerjavi s cenami mezd le neznaatno dvignile. Med delavstvom sta vladala glad in revščina, medtem ko sta si oba Westna ustvarjala ogromne vojne dobičke.

Zmagovita socialistična revolucija v Rusiji leta 1917 je odjeknila široko po svetu in tudi slovenski delavci so v stari Avstro-Ogrski monarhiji videli vse različnejše svoje zatiralko. Misel ustanovitve skupne demokratične države jugoslovanskih narodov je že močno razvnela ljudske množice. Naši zavedni delavci so socialistično idejo povezali z idejo o pravicah vsakega naroda do samood-

ložbe. Leta 1918 je slovensko delavstvo vse odločnejše demonstriralo za kruh, svobodo in mir, množile so se stavke in upori.

Ob propadu Avstro-Ogrske monarhije so delavci pričakovali, da bo nova jugoslovanska država demokratična republika jugoslovanskih narodov, v kateri bo vsa oblast pripadala delovnemu ljudstvu. Žal pa tedaj naš proletariat še ni imel vodilne in enotne politične organizacije, ki bi ga združila in pripravila na revolucionarno borbo. Jugoslovanska buržoazija je izkoristila to priliko in pohitelja z ustanovitvijo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ne da bi našo ljudstvo odločalo o obliki in ureditvi svoje države.

Vlada nove države v Beogradu je 30. decembra le odobrila sklep o uvedbi osemurnega delovnika za delavstvo in nameščenstvo.

Nečaka starega Adolfa Westna, Avgust in Adolf, ki sta bila do leta 1900 nemška državljanca, od tedaj dalje pa avstrijska, sta ob ustanovitvi jugoslovanske države sprejela jugoslovansko državljanstvo. Njuno bogastvo je bilo že tedaj ogromno in tedanja vladajoča klika jima ni le pustila to z žulji slovenskih delavcev prigrano bogastvo, temveč jim je še nadalje velikodušno dovolila, da neomejeno izkoriščata slovenskega delavca in si kopičita še večje bogastvo. To sta oba v stari Jugoslaviji tudi storila.

Westna sta se trdno povezala z vladajočo kliko v Beogradu. Obiskovali so ju kraljevski ministri in sklepali z njima pogodbe o nabavah za vojsko. Bila sta zelo radodarna do teh ministrov in do dvora. Svoj »patriotizem« sta dokazovala z velikim darom za nakup dvorca kralju na Bledu. Tudi graditeljem pravoslavne cerkve v Celju sta poklonila ves gradbeni material za to stavbo. Značilno pa je, da so Nemci leta 1941 to cerkev ob prihodu v Celje takoj porušili.

Po končani prvi svetovni vojni se je delavsko gibanje močno okrepilo. V Beogradu so bili osnovani enotni sindikati Jugoslavije pod vodstvom komunistov, delavstvo je začelo proslavljati svoj praznik 1. maj, v Sloveniji je bila osnovana komunistična stranka, revolucionarni dogodki so se vrstili drug za drugim. Tudi delavci v Westnovi tovarni so leta 1919 ustanovili svojo strokovno kovinarsko organizacijo, ki so jo vodili marksistično usmerjeni delavci. Ta organizacija je dosegla, da je bil uveden osemurni delovnik in zvišanje delavskih mezd. To je bil sicer začetek uspeha, vendar za delavstvo v poznejših časih ni mnogo pomenil, kajti oba zakleta sovražnika slovenskih delavcev Adolf in Avgust Westen, se nista mnogo ozirala na delavske zahteve, ker sta se čutila močna kot nekoč njihov stric in še močnejša, zavedajoč se podpore, ki jo jima daje oblast pri izkoriščanju slovenskega delavstva.

Delavstvo v Westnovi tovarni je bilo leta 1922 v nemogočem položaju. Vedno bolj je naraščala revščina zaradi smešno nizkih mezd. Zaradi tega je Osrednje društvo kovinarjev v Ljubljani odpovedalo Westnu kolektivno pogodbo.

ENAJST TEDNOV STAVKE

Stavka, ki jo bom tu opisal je tretja stavka po vrstnem redu. V prvi stavki, ki je bila leta 1896 le kratkotrajna, delavstvu iz vzrokov, ki so navedeni ni uspela.

Druga velika stavka, ki je zajela vse delavce je bila v mesecu aprilu leta 1920 kot znak protesta proti slovenskim stavkajočim železničarjem v Ljubljani na Zaloški cesti. Po nalogu takratnega prometnega ministra »božjega namestnika« farja dr. Antona Korosca so orožniki streljali v množice stavkajočih delavcev na Zaloški cesti v Ljubljani, kjer je bilo ubitih petnajst, ranjenih pa okrog 70 ljudi. Ta veliki zločin bivše vladajoče jugoslovanske buržuazne klike je ogorčil delavce v Westnovi tovarni tako, da so proglasili dva dni trajajočo stavko v znak protesta proti takemu ravnanju in ubijanju slovenskih železničarjev.

Osrednje društvo kovinarjev v Ljubljani je po razveljavitvi pogodbe zahtevalo, naj bi se razmere v tovarni Westen uredile na obojestranskih pogajanjih, kjer bi rešili poleg vprašanja mezd še več drugih perečih vprašanj. Oba Westna pa sta se temu uprla. Povedala sta, da sploh ne priznavata delavskih funkcionarjev in zaupnikov za zakonite predstavnike delavstva. Zaradi tega se je delavstvo odločilo za stavko, ki je začela dne 28. marca 1928. Stavka je bila v začetku le delna ker okrog tristo stavkokožov ni hotelo zapustiti dela. Do popolne stavke je prišlo dne 8. aprila, ko je stavkalo vseh osemsto zaposlenih delavcev. Ta stavka je trajala do 6. junija 1922.

Med stavko je obratovala samo Westnova elektrarna, ki je oskrbovala mesto Celje z električno energijo. Takrat je vse delavstvo Slovenije podprlo stavkajoče.

Westna sta bila prisiljena uvideti, da se je situacija zanju poslabšala in sta pristala na razgovore, toda bila sta zelo nedostopna. Tolsti Adolf, ki so mu delavci dali vzdevek »Jure« je pri razgovorih pokazal svojo pravo nemško nadutost. Mož se je strašno repenčil: »Tu sem jaz gospodar!« »Kdor noče delati naj gre, jaz bom z lahkoto prenesel vašo stavko, kajti oblast je na moji strani!« Da, oblast je bila res na njegovi strani.

Zastopniki delavstva pa so bili vztrajni in so postavili pogoje: mezde naj se zvišajo za 30 %, priznanja sindikata in delavskih zaupnikov za zakonite predstavnike delavstva, človeško ravnanje z ljudmi, upoštevanje predpisov, ki varujejo koristi delavstva, izboljšanje socialne zaščite delavstva, pravica do letnih dopustov in končno, nihče ne sme biti zaradi stavke odpuščen z dela.

Adolf Westen pa je pristal le na malenkostno izboljšanje in delavstvo je s stavko nadaljevalo. Začeli so se zopet novi razgovori in na teh je Westen načelno pristal na vse zahteve, le zahtevo po zvišanju mezd je omejil na 8 %. Izjavo, da sprejema zahteve delavstva je lastnoročno podpisal.

Delavstvo pa ni bilo zadovoljno z rezultati razgovorov. Na zborovanju, ki je bilo sklicano po tem sporazumu z Westnom, se je okrog štiristo delavcev izreklo za nadaljevanje stavke, vendar je prevladovala večina, ki je bila za vrnitev na delo.

Delavstvo je dobro poznalo Adolfa in njegov zahrbtni nemški

značaj. Ko so delavci naslednji dan prišli na delo, so mnogi zvedeli, da zanje ni več mesta v tovarni. Tisti pa, ki so bili sprejeti na delo, jim je bila sporočena grožnja, da bodo odpuščeni, če se bodo vključili v sindikalno organizacijo. Ta dogodek torej povsem osvetljuje Westnovo osebnost. On ni bil le izkoriščevalec slovenskega delavstva, temveč tudi skrajno zahrbtn in pokvarjen tip.

Pri tem nečednem dejanju pa ga je tedanja korumpirana oblast dosledno ščitila. Ščitila je koristi tega tujega kapitalista proti domačim delavcem in je celo aretirala dvaintrideset organizatorjev stavke, ki so bili večinoma delavski zaupniki in jih obtožila pred sodiščem. Tako je Westen slavil svoj drugi triumf nad tistimi delavci, o katerih je vsa njegova dinastija govorila, da so najboljši, najsposobnejši in najpoštenejši v Srednji Evropi.

Večina delavstva je takrat pod hudim pritiskom oblasti klonila. Le nekaj delavcev je ostalo zvestih sindikalni organizaciji, ki se je previdno, toda vztrajno pripravljala na nov spopad.

DELNIŠKA DRUŽBA »A. WESTEN D. D.«

Kmalu po prvi svetovni vojni je Westen ustanovil delniško družbo, v kateri so bili razen enega vsi člani Westnove družine. Predsednik upravnega odbora je bil Adolf Westen starejši, ki je živel v Gradcu, kjer je leta 1942 umrl v starosti 92 let.

Po zmagi nad svojim delavstvom se je Westnovi dinastiji nakopil ogromen kapital kot plod krvavih žuljev slovenskih delavcev. Westen je ustanovil tovarno emajlirane posode v Italiji, kupil je delnice Železarne kranjske industrije na Jesenicah (Železarna Jesenice), postal je lastnik Železnega majdana in topilnice v Topuskem na Hrvaškem. Tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku in še neke tovarne emajlirane posode v Turčiji. Zagotovil si je tudi močan političen vpliv, ker je financiral med drugimi »Narodno politiko« ministra dr. Kramerja in njegov dnevnik »Jutro«. Tudi katoliški tisk ni odklanjal zveze z njim.

Čeprav so člani Westnove družine vohunili na škodo države in povzročali razne škandale, ni bilo mogoče o tem v slovenskem tisku nikdar brati.

V času velike gospodarske krize leta 1930 se je položaj delavstva v tovarni še bolj poslabšal, zato je z njegovim ogorčenjem porasla tudi njegova borbenost.

BOJ SE NADALJUJE

Z delavskim gibanjem v tovarni je tesno povezana dejavnost enega izmed velikanov naše slovenske zgodovine Franca Leskoka-Luke. Franc Leskoka-Luka je tudi sam delal v Westnovi tovarni in je vso dinastijo Westen dobro poznal. Poznal je njihovo nemško nadutost in zahrbtnost. Leta 1930 je začel prihajati v Westnovo tovarno kot tajnik Zveze kovinskih delavcev v Ljubljani in je s svojim odločnim nastopom prenašajoč direktive Partije krepil enotnost in borbenost delavskih strokovnih organizacij proti oportunističnim vplivom v lastnih vrstah. Ob izredno težkem političnem stanju v državi je vztrajno stal na liniji delavskih interesov.

(Dalje prihodnjič)

OBJAVA

V skladu z določbami Pravilnika o pospeševanju stanovanjske gradnje in oddajanju stanovanj, objavlja stanovanjska odbor EMO Celje naslednjo

PREDNOSTNO LISTO

članov kolektiva, ki so na podlagi kriterijev pravilnika upravičeni do dodelitve stanovanja.

A) Upravičenci po prednostni listi iz leta 1966:

1. Božič Franc, Ulica 29. Novembra;
  2. Lipar Alojz, Kocenova 2;
  3. Krajnc Martin, Mariborska 204;
  4. Pušnik Drago, Cesta na grad 149;
  5. Mikola Albin, Trnovlje 231;
  6. Tominc Erna, Kolmanova 14.
- B) Upravičenci s sofinanciranjem ostalih podjetij:
7. Golob Zvone, Linhartova;
  8. Jevšinek Ludvik, Zidanškova 13/a;
  9. Tovornik Friderik, Kovinarska 6;
  10. Vogrine Franc, Partizanska 55;
  11. Sotošek Cilka, Kovinarska 3;
  12. Korpnik slava, Zgornja Hudinja 37.

C) Ostali:

13. Žerjav Jože, Socka 57, 116 točk;
14. Travner Anica, Kovinarska 11, 94 točk;
15. Vinder Terezija, Zadobrova 126, 90 točk;
16. Založnik Dragica, Šmarjeta 66, 88 točk;
17. Lečnik Hilda, Adamičeva 2, 84 točk;
18. Zorko Vera, Trnovlje 154, 83 točk;
19. Puher Viktor, Kukovičeva 3, 82 točk;
20. Rajniš Monika, Trnovlje 168, 81 točk;
21. Simonič Ivan, Teharska 30, 81 točk;
22. Draganovič Ajka, Kocenova 10, 79 točk;
23. Flis Vlado, Na otoku 2, 79 točk;
24. Gabrovec Ivan, Zvodno 48, 79 točk;
25. Kolar Jože, Kidričeva 19, 79 točk;
26. Lorbek Milan, Zg. Lisce, 79 točk;
27. Jurc Rudi, Gregorčičeva 1, 78 točk;
28. Lednik Anton, Ul. II. grupe odredov, 78 točk;
29. Ahtik Marija, Mariborska 42, 77 točk;
30. Knez Terezija, Začret 66, 77 točk;
31. Centrih Ivan, Zg. Hudinja 28, 76 točk;
32. Krajnc Jožefa, Krajnčičeva 47, Šentjur, 74 točk;
33. Zupanc Jože, C. v Trnovlje 4/a, 74 točk;
34. Reberšak Dragica, Mariborska 122, 73 točk;
35. Kroflič Karolina, Arclin 44, 72 točk;
36. Pinter Jože, Stanetova 3, 72 točk;
37. Žagar Antonija, Maistrova 18, 72 točk;
38. Doberšek Rezika, Ljubljanska 20, 71 točk;
39. Kelher Antonija, Bukovžlak 108, 71 točk;
40. Knific Stanko, Vrunčeva 1, 71 točk;

41. Koradžija Anton, Teharska 9, 71 točk;
42. Kršlin Jože, Mariborska 32/b, 71 točk;
43. Mohorko Nežika, Ul. bratov Vošnjakov 21, 70 točk;
44. Svenšek Janez, Cinkarniška 16, 70 točk;
45. Artnak Edi, Mariborska 150, 69 točk;
46. Novak Anton, Babno 10, 69 točk;
47. Pevec Stanka, Dečkova 4, 69 točk;
48. Szabo Stanislava, Mariborska 210/b, 69 točk;
49. Djurič Veljko, Stanetova 3, 68 točk;
50. Krajšek Vinko Mojca, Resljeva 10, 68 točk;
51. Štefanič Vera, Tovarniška 23, 68 točk;
52. Belak Ervin, Dobojska 34, 67 točk;
53. Filej Jože, Levec 39, 67 točk;
54. Korošec Anton, Gotovlje 172, 67 točk;
55. Kovačič Herman, Pokopališka 4, 67 točk;
56. Platovšek Marija, Vojnik 133, 67 točk;
57. Bikovšek Vida, Dobrava 82, 66 točk;
58. Dokler Hinko, Kovinarska 3, 66 točk;
59. Košec Ljudmila, Kovinarska 9, 66 točk;
60. Ocvirk Marjan, Ul. 29. novembra 55, 66 točk;
61. Podhraški Ljubica, Ul. 29. novembra 19, 66 točk;
62. Zbičajnik Ivan, Bezenškova 15, 66 točk;
63. Podgoršek Rudi, Zidanškova 30, 65 točk;
64. Romih Franc, Svetina 22, 65 točk;
65. Šket Avgust, Rogaška 94, 65 točk;
66. Urbašek Mira, Malgajeva 14, 65 točk;
67. Zupanc Peter, Mariborska 69, 65 točk;
68. Glinšek Mira, Drapšinova 10, 64 točk;
69. Hojnik Helmut, Mariborska 189, 63 točk;
70. Krajncan Angela, Bukovžlak 108, 63 točk;
71. Rebevšek Franc, Marija Dobje 2, 63 točk;
72. Knez Marija, Začret 80, 62 točk;
72. Kos Rado, Mariborska 76/a, 62 točk;
73. Lešek Jože, Vrbeno 37, Šentjur, 62 točk;
74. Novak Marija, Cesta na Dobravo 21, 62 točk;
75. Peternel Franjo, Mariborska 76/a, 62 točk;
76. Senič Viktor, Šmarjeta 59, 62 točk;
77. Tratensek Julijana, Popovičeva 2, Selce, 62 točk;
78. Zupanc Danijel, Janševa 10, 62 točk;
79. Arlič Mihael, Mariborska 48, 61 točk;
80. Cander Nada, Šentjur 86, 61 točk;
81. Kačičnik Emil, Dobrava 12, 61 točk;
82. Kiker Rudi, Breg 17, 61 točk;
83. Lah Dragica, Babno 5, 61 točk;
84. Leskovšek Silva, C. Kočarjeva 4/a, 61 točk;
85. Pevec Slavko, Lahovna 1/a, 61 točk;
86. Šifer Jožica, Dečkova 50, 61 točk;
87. Štorman Anica, Ložnica 5, Zalec, 61 točk;
88. Čater Jožica, Teharska 40, 60 točk;
89. Hostnik Mirko, Ljubljanska 93, 60 točk;
90. Gaber Milena, Trnovlje 243, 60 točk;
91. Javšovec Vili, Žagarjeva 15, 60 točk;
92. Napret Zvonko, Zagrad 41, 60 točk;
93. Petrič Martin, Popovičeva 91, 60 točk;
94. Slemenšek Vera, C. na Laško 12, 60 točk;
95. Vodišek Rudi, Teharska 91, 60 točk;
96. Hropot Jože, Lahovna 20, 59 točk;
97. Savski Stane, Čopova 11, 59 točk;
98. Zidar Vinko, Dečkova 5, 59 točk;
99. Čerenjak Bernarda, Vojnik, gas. dom, 58 točk;
100. Kolarič Vlado, Tomšičev trg 8, 58 točk;
101. Lapornik Marija, Vrunčeva 4, 58 točk;
102. Moškotevc Franc, Tkalska 9, 58 točk;
103. Podgoršek Franc, Trnovlje 95, 58 točk;
104. Šinko Karolina, Mariborska 175, 58 točk;
105. Žižek Valentin, Teharska 89, 58 točk;
106. Doler Zinka, Mariborska 49, 57 točk;
107. Adelstein Viktor, Drapšinova 13, 53 točk;
108. Djakovič Milutin, Pečovnik 67/b, 56 točk;
109. Lihteneger Herman, Tkalska 7, 56 točk;
110. Pesan Amalija, Ostrožno ul. h. Lacka 12, 56 točk;
111. Špingler Vida, Mariborska 110, 56 točk;
112. Zorman Marija, Mariborska 174, 56 točk;
113. Jerman Pavle, Lisce 11, 55 točk;
114. Kanjir Štefan, Trnovlje 208, 55 točk;
115. Kukovič Ivanka, Zadobrova 45/b, 55 točk;
116. Polšak Rafko, Ljubljanska 9, 55 točk;
117. Strašek Slava, Ul. bratov Mravljakov 9, 55 točk;
118. Zec Milan, Mariborska 61, 55 točk;
119. Bednjički Jolanda, Titov trg 8, 54 točk;
120. Golob Mirko, Delavska 20, 54 točk;
121. Golec Sonja, Drapšinova 7, 54 točk;
122. Jerovšek Silva, Ribarjeva 5, 54 točk;
123. Kukovič Antonija, Pokopališka 6, 54 točk;
124. Pešak Silvo, Prijateljeva 5, 54 točk;
125. Škoberne Franc, Travniška 8, c. na Dobravo, 54 točk;
126. Žibret Rudi, Ljubljanska 3, 54 točk;
127. Novak Marija, C. na Dobravo 21, 53 točk;
128. Petek Vekoslava, Vojnik 22, 53 točk;
129. Pajk Klotilda, Pečovnik 46, 52 točk;
130. Kotnik Friderik, Vojnik 229/a, 50 točk;
131. Pihl Marija, Ljubljanska, 50 točk;
132. Poček Bojan, Kidričeva 16, 50 točk;
133. Poljanšek Rado, Delavska 16, 50 točk;
134. Vidmajer Darinka, Štore 77, 50 točk;
135. Matko Julijana, Tomšičev trg 18, 49 točk;
136. Pirnat Maks, Kidričeva 3, 49 točk;

137. Radovanovič Anton, Muzejski trg 4, 49 točk;
138. Ivančič Zmago, Trubarjeva 53/a, 48 točk;
139. Flis Rozika, Smrekarjeva 8, 47 točk;
140. Papotnik Marjan, Kajuhova 7, 47 točk;
141. Recko Jože, Podgorje 28, 47 točk;
142. Belina Ivan, Čopova 10, 46 točk;
143. Pavlič Anica, Petrovče, 46 točk;
144. Slomšek Marija, Dečkova 2, 46 točk;
145. Cimerlajt Mirko, Mariborska 76/a, 44 točk;
146. Jazbinšek Tilčka, Hrenova 32/a, 44 točk;
147. Kovačič Avgust, Cesta v Trnovlje 90, 44 točk;
148. Bratina Vladimir, Veselova 7, 43 točk;
149. Kunstek Slavko, Vrunčeva 35, 42 točk;
150. Vengust Justina, Ronkova 10, 41 točk;
151. Habjanič Marija, Zg. Lisce 12, 40 točk;
152. Kelher Irena, Trubarjeva 46, 40 točk;
153. Plevnik Franc, Pokopališka 4, 40 točk;
154. Komerički Mira, Čopova 10, 38 točk;
155. Dobrišek Vasilij, Na Otoku 9, 36 točk;

Vsak član kolektiva ima pravico dati svoje pripombe na gornjo listo. Pripombe sprejema stanovanjski odbor.

Stanovanjski odbor

OBJAVA

Stanovanjski odbor EMO Celje objavlja seznam članov kolektiva, ki so vložili prošnje za zamenjavo stanovanja.

1. Laneger Elizabeta, Mariborska 53, 61 točk;
2. Krajnc Štefka, Delavska 16, 60 točk;
3. Rezar Helena, Kovinarska 9, 60 točk;
4. Sivka Jakob, Kovinarska 6, 55 točk;
5. Kmecl Danica, Dečkova 5, 54 točk;
6. Mahnič Viktorija, Delavska 16, 54 točk;
7. Belina Rudi, Delavska 12, 53 točk;
8. Črnič Marija, Aškerčeva 2, 53 točk;
9. Kotušek Jožica, Šlandrov trg 3, 52 točk;
10. Slapnik Janko, Mariborska 68, 52 točk;
11. Jaušovec Martin, Kersnikova 4/a, 51 točk;
12. Novak Ivan, Tovarniška 12, 51 točk;
13. Podpečan Slava, Ul. bratov Vošnjakov 29, 50 točk;
14. Kotnik Srečko, Kovinarska 6, 49 točk;
15. Jakob Marija, Kovinarska 6, 48 točk;
16. Hunski Ana-Ivan, Mariborska 18, 47 točk;
17. Kopitar Marija, Dečkova 5, 46 točk;
18. Podgoršek Mirko, Breg 18, Celje, 46 točk;
19. Tovornik Friderik, Kovinarska 6, 46 točk;
20. Turk Slava, Delavska 20, 45 točk;

(Nadaljevanje na 16. strani)

OBJAVA

Ob praznovanju osemdesetletnice obratovanja tovarne bo
V SREDO, DNE 3. JULIJA 1974

od 7. do 9. in od 11. do 13. ure prost ogled tovarne.

Kolektiv vabi vse občane, predvsem pa svojce naših delavcev, naše upokojene sodelavce in sodelavce ZP Iskra, da si v navedenem času ogledajo proizvodne obrate pod strokovnim vodstvom naših sodelavcev.

Organizacija ogleda tovarne je zaupana sektorju poslovnih odnosov — kadrovske službi, zato naj se vsi, ki si žele ogledati tovarno, zberejo navedenega dne pred upravnim poslopljem ob 7, ali ob 11. uri.

OBJAVA

(Nadaljevanje s 15. strani)

21. Brečko Karel, Delavska 16, 44 točk;
22. Škrubej Neža, Sernečeva 1, 44 točk;
23. Gril Fanika, Stanetova 31, 43 točk;
24. Šlatav Marija, Strmec 19, 42 točk;
25. Videnšek Marija-Jože, Kovinarska 16, 42 točk;
26. Kerslin Jože, Tomšičev trg 2, 40 točk;
27. Tkavc Edmund, Ronkova 6, 40 točk;
28. Koštomaj Albin, Vojnik 20, 39 točk;
29. Drole Jože, Mariborska 28, 37 točk;
30. Kresnik Emica, Vojnik 18, 37 točk;
31. Štrukelj Janez, Delavska 12, 37 točk;
32. Črepinšek Olga, Ul. Frank. žrtev 34, 36 točk;
33. Gošek Marija, Kovinarska 16, 36 točk;
34. Krebl Jože, Tovarniška 14, 36 točk;
35. Hodnik Ivan, Krožna pot 8, 35 točk;
36. Jovanovič Rado, Ul. Fran. žrtev 34, 35 točk;
37. Skrbinšek Anica, Kovinarska 16, 35 točk;
38. Ramšak Milan, Ul. Frank. žrtev 7, 34 točk;
39. Golej Vili, Mariborska 176, 33 točk;
40. Golež Ada, Vodnikova 3/a, 32 točk;
41. Hartman Štefka, Mariborska 32 točk;
42. Komplet Alojzija, Ul. Frank. žrtev 34, 32 točk;
43. Vrečko Milan, Kersnikova 4/a, 32 točk;
44. Jurkovšek Vili, Ul. Ivanke Uranjekove 3, 31 točk;
45. Mesarič Marija, Tomšičev trg 7, 31 točk;
46. Pudič Derviš, Kersnikova 10, 31 točk;
47. Berlinger Ivica, Ul. Frank. žrtev 34, 31 točk;
48. Coklič Mira-Edi, Mariborska 68, 29 točk;
49. Rovšek Katarina, Jezovšek Anica, Ul. Frank. žrtev 11, 29 točk;
50. Todorovič Miroslav, Kersnikova 4/a, 28 točk;
51. Kamposhek Matilda, Kovinarska 4, 27 točk;
52. Čede Vlado, Petrovče 17, 26 točk;
53. Štrajher Ana, Cinkarniška 26, točk;

54. Čonkaš Vida, Smrekarjeva 10, 25 točk;
55. Djukič Rozalija, Mariborska 68, 25 točk;
56. Klopota Slavko, Aškerčeva, 24 točk;
57. Pasar Anton, Ul. Frank. žrtev 9, 23 točk;
59. Babič Jožica, Ul. Frank. žrtev 13, 22 točk;
60. Čukovič Cedo, Dobrava 35, 22 točk;
61. Krašek Marija, Tkalska 3/b, 22 točk;
62. Robič Franc, Tkalska 3/c, 22 točk;
63. Veninšek Stane, Mariborska, 22 točk;
64. Ahtik Alojz, Ul. Frank. žrtev 9, 21 točk;
65. Kroflič Vlado, Ul. Frank. žrtev 34, 20 točk;
66. Miletič Fanika, Ul. Frank. žrtev 11, 20 točk;
67. Grubič Berta, Ul. Fran. žrtev 11, 18 točk;
68. Zalokar Olga, Tkalska 3/b, 17 točk;
69. Žurman Milena, Ul. Frank. žrtev 32, 17 točk;
70. Jager Jože, Otok, 16 točk;
71. Krajnc Teodor, Tkalska 3/a, 16 točk;
72. Remenik Vida, Ul. Fran. žrtev 34, 15 točk;
73. Zimšek Franc, Ljubljanska 20, 15 točk;
74. Flis Anica, Škvorčeva 12, Otok, 14 točk;
75. Sivka Ivan, Ul. Frank. žrtev 9, 14 točk;
76. Železnik Olga, Ul. Fran. žrtev 10, 13 točk;
77. Bevc Pavla, Ul. Frank. žrtev 34, 12 točk;
78. Gorjup Mirko, Ul. Frank. žrtev 1/a, 9 točk;
79. Volf Kristina, Trubarjeva 38, 9 točk;
80. Obrez Mihael, Ul. Frank. žrtev 7, 7 točk.

Emajlirec

Casnik izhaja v okviru enote za informacije in tisk enkrat mesečno v nakladi 4800 izvodov in ga dobijo vsi člani kolektiva brezplačno. Ureja ga komisija za informacije in tisk. Glavni in odgovorni urednik Emil Ječič. Naslov uredništva Celje, Mariborska 86, telefon 23-921, interna 238. Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana je časopis oproščen plačevanja davka od prometa proizvodov (St. 421-1/72 z dne 22/5-1973). Tisk in klišej AERO Celje.

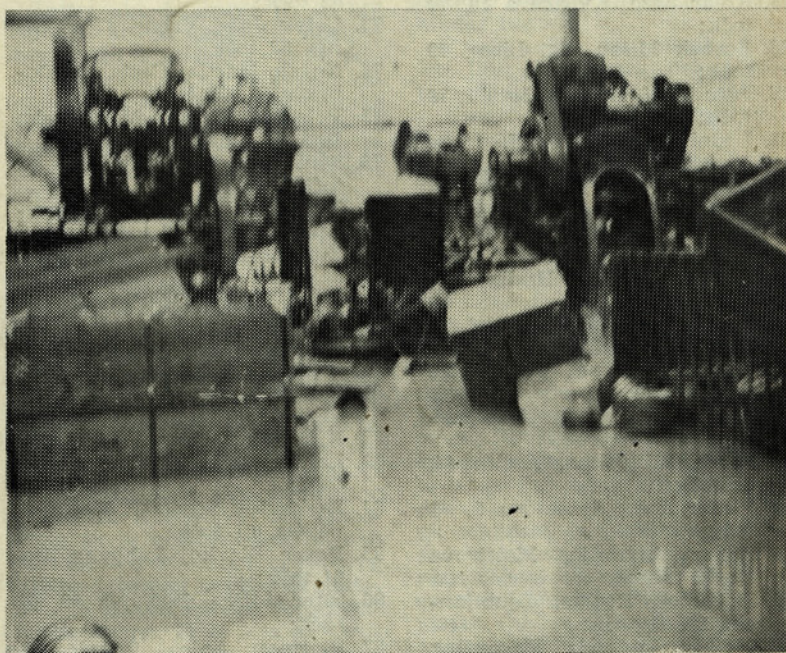
Slike iz naše preteklosti

Leta 1944 so praznovali naši delavci 50. obletnico

Tovarš Franc Leskošek-Luka se je mnogokrat sestajal s člani kolektiva

Poplava leta 1954 je prizadejala tovarni veliko škodo. Stroji so bili poplavljeni